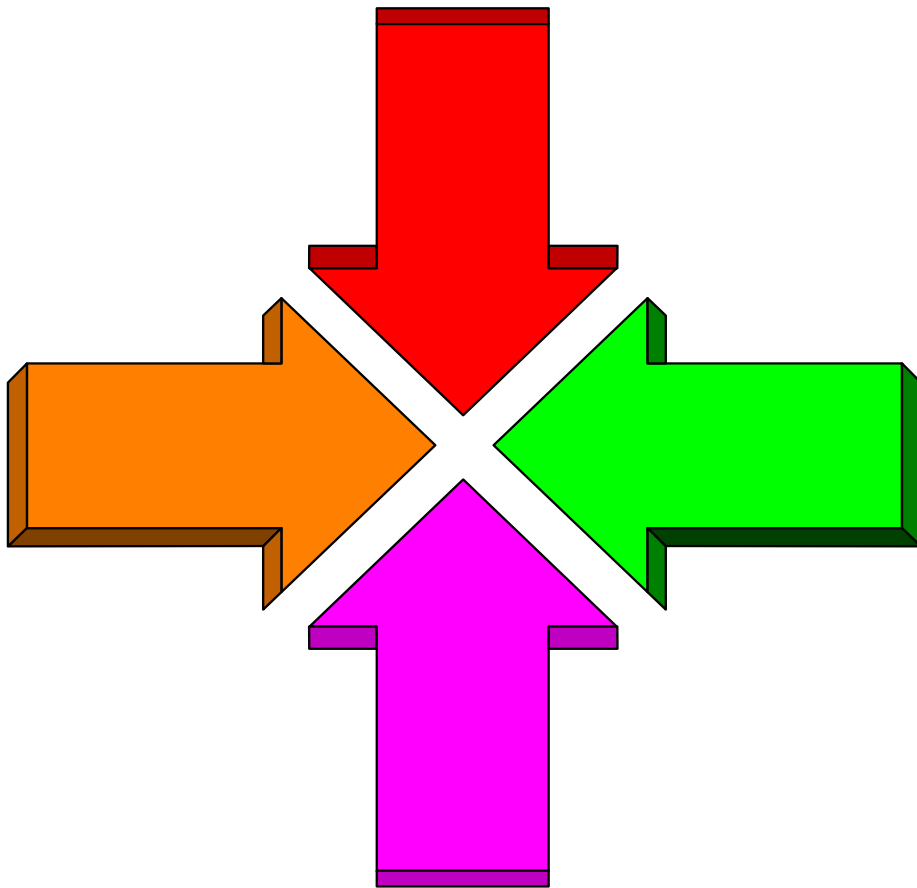

FYLKESMANNEN I AUST-AGDER

ÅRSRAPPORT 2004

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING	2
1. ØKONOMISKE RAMMER OG ADMINISTRATIVE FØRINGER	2
2 SENTRALE POLITISKE FØRINGER	4
2.1 Samordningsoppgaver og kommuneøkonomi	4
2.2 Velferd, helse og personrettet tjenesteyting	5
2.3 Barn, oppvekst og utdanning	7
2.4 Regional planlegging og arealpolitikk	8
2.5 Naturressursforvaltning – miljø og landbruk	9
2.6 Utvikling og verdiskapning	10
2.7 Samfunnssikkerhet og beredskap	11
 VEDLEGG FAGRAPPORTERING.....	 13
Resultatområde 01 – 11 Miljøverndepartementet	13
Resultatområde 20 – 29 Landbruksdepartementet	13
Resultatområde 30 – 39 Utdannings- og forskningsdepartementet	23
Resultatområde 40 – 49 Barne- og familiedepartementet	28
Resultatområde 50 – 55 Justisdepartementet.....	33
Resultatområde 56 – 59 Kultur- og kirke departementet	36
Resultatområde 60 – 69 Kommunal- og regionaldepartementet.....	36
Resultatområde 70 – 89 Sosialdepartementet og helsedepartementet	41

INNLEDNING

Fylkesmannen i Aust-Agder legger med dette frem sin årsrapport for 2004.

Årsrapporten er en tilbakemelding til våre overordnede departementer og direktorater om hvordan embetet har løst de oppgavene som ble pålagt i tildelingsbrevet og embetsoppdraget for 2004.

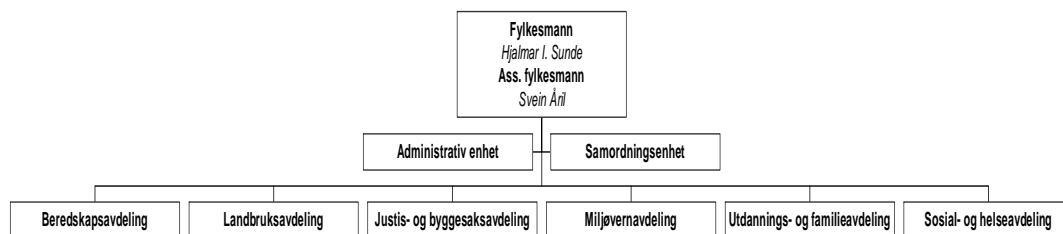
Rapporten gir en kortfattet oversikt over embetets virksomhet og resultater for 2004 på de områdene hvor tildelingsbrevet og embetsoppdraget krever rapportering i årsrapporten. For en rekke fagområder har avdelingene rapportert i henhold til egne rapporteringsprogram. Når det gjelder den løpende styringsdialogen med våre overordnede departementer, viser fylkesmannen også til disse rapportene.

I årsrapportens pkt 1 gir vi tilbakemelding på tildelingsbrevets pkt 1, økonomiske rammer og administrative føringer. I rapportens pkt 2 gir vi tilbakemelding på tildelingsbrevets pkt 2, sentrale politiske føringer. Rapportering for de resultatområdene hvor embetsoppdraget krever rapport i årsmeldingen, finnes i vedlegg. *Det presiseres at del 2 og vedlegget må leses i sammenheng.*

1. Økonomiske rammer og administrative føringer

Å sikre kvaliteten på administrative tjenester og å videreutvikle et helhetlig embete har vært gjennomgående for arbeidet internt i 2004.

Organisasjonskart

Årsverk 2004

Avdeling / enhet	Årsverk 2003	Anslag Årsverk 2004
Embetsledelsen	2	2
Administrativ enhet	14	15
Samordningsenheten	3	2
Beredskapsavdelingen	4,5	4,5
Justis- og byggesaksavdelingen	4	4
Landbruksavdelingen	13,5	12
Miljøvern- og utdanningsavdelingen	14,5	14,5
Sosial- og helseavdelingen	12	12,5
Utdannings- og familieavdelingen	11,5	11
Sum	79	77,5

<i>Økonomi</i>	<p>I 2004 disponerte embetet 37 357 500 kroner til ordinær lønn og drift, inklusiv kompensasjon for lønnsoppgjøret og mindre tilleggsbevilgninger til etablering av FRI, standardisering av sakstittler i forbindelse med elektronisk rapportering og reisestøtte til personal og økonomiforum. Det ble tidlig i 2004 lagt opp til frigjøring av midler gjennom forsiktige innkjøp og innsparing ved vakanser, Dette ble gjort for å imøtekomme en nødvendig lønnsharmonisering internt og for å kunne få til en omfordeling av ansatte slik at vi fikk et bedre strukturert embete. En del av de frigjorte midlene var også sluttoppgjør i forbindelse med en uopsigelig husleiekontrakt.</p>
<i>Personalpolitikk</i>	<p>Med melding om ny budsjettfordelingsmodell fra 2005, ble flere planlagte tiltak øyeblikkelig stoppet og midler holdt tilbake med tanke på å møte bebudet budsjettreduksjon i 2005. Disse midlene sammen med svært høy sykelønnsrefusjon gjorde det mulig å søke overført vel 900 000 kroner til 2005.</p> <p>Det er utarbeidet en ny omforent personalpolitikk. I denne er flere arbeidsmiljøtiltak innarbeidet; bl.a. retningslinjer mot mobbing og konflikthåndtering. Arbeidsmiljøet har for øvrig vært tillagt stor vekt gjennom 2 personalseminarer og flere arrangement i regi av egen kulturgruppe. Embetet har hatt et relativt høyt sykefravær også i 2004. Dette skyldes alvorlig sykdom, særlig kreft, hos flere medarbeidere og gir seg utslag når det gjelder langtidsfraværet. Korttidsfraværet har gått ned, og representerer ikke noe stort problem. Det er satt i verk nye rutiner for melding om sykdom og rutinene for oppfølging av sykmeldte er revidert i tråd med ny sykelønnsordning fra 1. juli 2004. Kompetanseutvikling har stått i fokus og med støtte fra Statskonsult er det gjennomført interne kurs: GIS i saksbehandlingen, Meklingsmetodikk og konflikthåndtering, presentasjonsteknikk, "Å skrive for nett"</p>
<i>Lønnspolitikk</i>	<p>Det er utarbeidet ny lokal lønnspolitikk for embetet hvor lønnsharmonisering etter integreringen ble lagt som hovedføring. Lønnsharmonisering er gjennomført så langt vi har hatt økonomi til.</p>
<i>Nettbasert informasjon</i>	<p>Intranettet er tatt i bruk. Både personalpolitikken og lønnspolitikken er lagt ut på intranett. Det samme gjelder revidert økonomiinstruks og rutiner for økonomiforvaltningen. Hjemmesiden fungerer godt som ekstern informasjonskanal og den bidrar til færre forespørsler til arkivet.</p>
<i>FRI</i>	<p>Overgangen til FRI er gjennomført, og det er satset betydelige ressurser på teknisk utstyr, oppgraderinger og kompetanseheving. Den nye løsningen har stilt oss overfor store utfordringer i form av beskyttelse mot virus og spyware og krever spesialkompetanse på brannmurteknologi, noe som før ble ivaretatt av Forvaltningstjenesten.</p>
<i>Scanning av sensitive dokumenter</i>	<p>Å bruke saksbehandlersystemet ePhorte har også i 2004 vært en prioritert oppgave. Før vi startet med scanning av personsensitive dokumenter og omlegging av sikkerhetsarkitekturen, ble det gjennomført en omfattende risikovurdering av systemet. Det resulterte i noen strakstiltak og sikkerhetsopplæring for de avdelingene som har slike saker.</p>
<i>GIS</i>	<p>Gjennom det internettbaserte innsynsverktøyet Arc IMS har embetet fått et godt hjelpemiddel for saksbehandling av arealplaner. Vi har egen GIS-koordinator. Fylkesmannen har arbeidet aktivt for at aktuelle statlige aktører og kommunene skal gå inn som parter i Norge Digitalt.</p>

<i>Likestilling</i>	<p>Kjønnsfordelingen totalt i embetet er god. På saksbehandler- og ledernivå er totalfordelingen rimelig jevn. På sekretærnivå er det imidlertid klar overvekt av kvinner. Av 15 ledere totalt er 7 kvinner.</p> <p>Lønnsnivået for kvinner ligger gjennomgående under i embetet totalt, men forskjellen er redusert med 1,1 lønnstrinn i forbindelse med årets lokale og sentrale lønnsforhandlinger.</p> <p>Det vises for øvrig til omtale av likestilling under resultatområde 49 i kap 3.</p>
<i>Akutt beredskap</i>	<p>Det foreligger avtale med Kystdirektoratet, og det er opprettet en kontaktgruppe som skal bistå ved akutt forurensning. Det var ingen hendelser på kysten i 2004 som krevde iverksetting av akuttberedskapen.</p>
<i>Brukerundersøkelser</i>	<p>Brukerundersøkelsen i kommunene er aktivt brukt internt i embetet og i møter med kommunene.</p>

2 Sentrale politiske føringer

Fylkesmannens nye strategiske plan for 2004-2007 ble ferdigstilt i mars 2004. Samordning av oppgaveløsningen er en hovedstrategi i forhold til våre målgrupper. Denne innfallsvinkelen har preget all vår oppgaveløsning både eksternt og internt i 2004.

Vi har også hatt et sterkt omstillingsfokus i 2004. I tillegg til moderniseringsarbeidet mot kommunene, har vi vært trukket aktivt inn i de to fylkeskommunenes arbeid med utredningen: "Aust-Agder og Vest-Agder, samarbeid eller sammenslutning." Fylkesmannen har vært engasjert både i forprosjekt og hovedprosjekt fordi utredningen også omfatter regional stat. De to fylkeskommunene avholder folkeavstemming om eventuell sammenslutning av de to Agderfylkene ved Stortingsvalget i 2005.

2.1 Samordningsoppgaver og kommuneøkonomi

<i>Samordning</i>	<p>Ledergruppen er embetets sentrale samordningsforum. Ledermøtene fungerer godt, og fortsetter å utvikle seg positivt. Vi gjennomførte et vellykket lederutviklingsseminar høsten 2004 basert på ass. fylkesmanns deltakelse i moderniseringsprogrammet for toppledere. Vi har nå et meget godt utviklet helhetssyn i embetet.</p>
-------------------	---

KRD's nye retningslinjer for fylkesmannens samordning (februar 2004) ble gjennomgått i statlig etatsjefsmøte og i felles informasjonsmøte for samtlige ansatte i 2004. Vi har gjennomført 3 statlige etatsjefsmøter og 5 felles infomøter i 2004.

Vi gjennomførte i 2004 spesielle samordningsmøter med kommunene Gjerstad, Arendal og Lillesand. Møtene gjennomføres med fokus på kommunenes politiske og økonomiske handlingsrom sett i forhold til gjennomføring av statlig politikk. Det fokuseres sterkt på lovlighetsgrensene for kommunale ytelser, særlig innenfor sosialtjenester, helse og utdanning. Analyser ved hjelp av KOSTRA samt resultatene fra brukerundersøkelsen høsten 2003 brukes aktivt før og under møtene.

<i>Kommuneøkonomi</i>	<p>Vi har kun en ROBEK-kommune, Lillesand. Dialogen med kommunen er tilfredsstillende. Lillesand følger opplegget for "forpliktende plan" og har som målsetting å komme ut av ROBEK fra og med regnskapsåret 2005.</p>
-----------------------	--

<i>Moderniseringsarbeid</i>	<p>Vårt moderniseringsarbeid mot kommunene skjer i stor grad i samarbeid med KS og Fylkesmannen i Vest-Agder. Vi er aktive i effektiviseringsnettverkene mellom kommunene og våre hovedbidrag har vært økonomiske og faglige analyser, særlig innenfor utdanning, sosial- og helse. Vi vurderer arbeidet i nettverkene til å være meget nyttig for kommunene og vi har også fått mye positiv tilbakemelding for våre bidrag. Skjønnsmidlene brukes bevisst for å fremme omstillingsarbeidet i kommunene. Vi deltar også i kommunestrukturarbeidet, men hovedarbeidet her initieres fra KS Agder.</p> <p>Vi deltar i flere partnerskap for regional utvikling i fylket. Samarbeidet om næringsutvikling mellom fylkeskommunen, Innovasjon Norge og landbruksavdelingen fungerer tilfredsstillende. Vi er sammen med Vest-Agder fyrårnfylke for styrking av folkehelsearbeidet. Dette arbeidet er i startfasen, jfr. pkt 2.2.</p> <p>Vår målsetting er å oppfylle de sentrale krav til tilsynsvirksomheten fullt ut. Dette har vi i stor grad lykkes med også i 2004. Målkrevet til systemrevisjon er oppnådd i sosialtjenesten, og tilnærmet oppnådd i helsetjenesten (11 av 12).</p> <p>Samordning av kommunerettet tilsyn har blitt noe bedre både i og mellom fagavdelingene i 2004. Vi har imidlertid fortsatt forbedringspotensiale på dette området i embetet.</p>
<i>Folkehelsearbeid</i>	<p>2.2 Velferd, helse og personrettet tjenesteyting</p> <p>Arbeidet med "Partnerskap for folkehelse" har høy prioritet fra vår side. Det er en utstrakt velvilje fra alle partnerne om å få til et samarbeid omkring folkehelse i regionen. Begge Agderfylkene er "Fyrårnsfylker for folkehelse". Aktørerne i samarbeidet er 17 kommuner, begge fylkeskommunene, fylkesmannsembetene, sykehuset, HiA og frivillige organisasjoner. Fylkene er tildelt i alt kr. 2.2 mill. til folkehelsearbeid i 2004, midler som bl.a. skal brukes til å finansiere minst 20 % koordinator i hver av kommunene og driftsmidler til disse.</p>
<i>Fysisk aktivitet og gode rammer om skolemåltid</i>	<p>Utdannings- og Sosial- og helsedirektoratet har initiert et prosjekt ved embetet hvor målsettingen er å etablere gode rammer for skolemåltidet og minst en times fysisk aktivitet i løpet av skoledagen. 6 skoler i Aust Agder fikk tildelt midler fra egen sentral fagjury etter innstilling fra Fylkesmannen. Det er etablert eget nettverk for prosjektskolene, og det er gjennomført erfaringskonferanse for skolene i løpet av året.</p>
<i>Fysak Aust-Agder</i>	<p>Aust Agder fikk tildelt 800.000 kr. i statlige midler mot at fylkeskommunen bevilget tilsvarende beløp. Målet er økt fysisk aktivitet i befolkningen generelt, både forebyggende og helsefremmende med forankring i kommunehelsetjenesten. 5 av partnerskapskommunene har takket ja til også dette prosjektet. Hovedansvarlig er fylkeskommunen, mens folkehelserådgiver hos Fylkesmannen er en viktig samarbeidspartner i arbeidet.</p>
<i>Tobakksforebyggende arbeid</i>	<p>Det har også i 2004 vært høy aktivitet i det tobakksforebyggende arbeidet i fylket, og et eget prosjekt: "Den røykende pasient" har kartlagt fastlegens interesse for og fokus på røykerelaterte spørsmål i samtale med pasientene.</p>
<i>Tilsynsvirksomhet</i>	<p>Fylkesmannen fører tilsyn med sosialtjenesten, Helsetilsynet i fylket med helsetjenesten og alt helsepersonell.</p>

	<p>Det er gjennomført 9 revisjoner med helsetjenesten i kommunene, hvorav 3 som ledd i landsomfattende tilsyn med helsetjenesten for asylsøkere og flyktninger og ett fellestilsyn med utdannings- og familieavdelingen med tema "Samhandling skolehelsetjeneste / PPT / skole". 2 systemrevisjoner er gjennomført med spesialisthelsetjenesten, 1 av disse som ledd i regionalt tilsyn med kvalitetsarbeidet, og et egeninitiert tilsyn med fødeinstitusjon som supplement til det landsomfattende tilsyn 2004.</p>
	<p>Fylkesmannen har gjennomført 8 systemrevisjoner etter lov om sosiale tjenester, hvorav 3 tilsyn som ledd i landsomfattende tilsyn med tjenester til rusmiddelmissbrukere. Av ressursmessige hensyn ble det kun gjennomført 1 tilsyn med hver av to rusinstitusjoner i tillegg til dokumentgranskning.</p>
	<p>Fylkesmannen gjennomførte i tillegg virksomhetstilsyn ved 3 avlastningsenheter/barneboliger. Målkrevet til systemrevisjoner er oppnådd i sosialtjenesten, og tilnærmet oppnådd i helsetjenesten (11 av 12).</p>
<p><i>Tiltak mot fattigdom/bostedsløshet</i></p>	<p>Fylkesmannen har arrangert boligsosial konferanse og deltar i arbeidsgruppe med Husbanken, Arendal og øvrige fylkesmenn i regionen om implementering av regjeringens boligsosiale politikk. Ordførere/rådmenn har i møte fått orientering om boligsosialt arbeid i tillegg til at vi har bidratt med generelle råd og veiledning til sosialtjenesten i fylket.</p>
<p><i>Rusreformen</i></p>	<p>Opplæringsprogram for tiltak for rusmiddelmissbrukere ble avsluttet i 2004. Erfaringer med rusreformen og rus i et kjønnsperspektiv var tema på Fylkesmannens høstmøte og vi foretok kartlegging av status i kommunene mht. rusreformen. Fylkesmannen var medarrangør for høringskonferanse om Rattsutvalgets innstilling og sosial- og helseavdelingen har vært representert i styringsgruppe for prøveprosjekt for NAV i Arendal kommune. Dagskonferanse omkring gjeldsordningsloven i samarbeid med Forbrukerkontoret er utsatt til 2005. Oppdraget er ivaretatt ved generell råd og veiledning.</p>
<p><i>Opptappingsplan for psykisk helse</i></p>	<p>Opptappingsplanen for psykisk helse har vært videreført, og samtlige kommuner har fått utbetalt driftstilskudd uavkortet. Restkvote for tilskudd til omsorgsboliger innen prosjektet ble fordelt i 2004. Det ble arrangert en stor konferanse med 200 deltakere fra hele landet med tema psykisk helsearbeid, i samarbeid mellom regional stat, spesialisthelsetjenesten, brukerorganisasjoner, kommuner og Høyskolen i Agder. Arbeidet med Opptappingsplanen har hatt særskilt fokus på Individuell plan og samhandling mellom Spesialisthelsetjenesten (DPSene) og kommunenes tjenester. Dårlig kommuneøkonomi har gjort skjerming av øremerkede midler vanskelig, og Fylkesmannen er bekymret for om fortsatt svak kommuneøkonomi vil bety at målene i Opptappingsplanen ikke nås. Politisk vedtatte planer i alle kommunene har foreløpig bidratt til tilfredsstillende skjerming av målgruppen.</p>
<p><i>Regionalt samarbeid om opplæringstiltak</i></p>	<p>Tilskudd til kompetanseheving ut fra Rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell er videreformidlet til kommunene etter søknad. Kommunene er etter hvert bedre til planlegging av kompetansetiltak basert på egne behovsanalyser. Fylkesmannen har i 2004 bevisst satset på opprettelse av regionalt samarbeid for bedre samordning og effektivisering av opplæringstiltak. Dette arbeidet har allerede båret frukter ved at en region har arrangert flere konferanser der alle kommunene i regionen deltok.</p>

<i>Voldsoffer- erstatning</i>	Fylkesmannen har avviklet behandlingen av voldsoffererstatningssaker i 2004. Antall avgjorte saker i 2004 var 8. Erstatning er innvilget i 7 saker. De fleste saker er avgjort i løpet av 6 mnd. I relativt mange av sakene måtte det innhentes politidokumenter og avventes avgjørelse av domstolene.
<i>Barnehage</i>	<p>2.3 Barn, oppvekst og utdanning</p> <p>I Aust-Agder har vi sett økt interesse for opprettelse av nye barnehageplasser etter at investeringstilskuddsordningen ble opprettet 1. 8.2003. 1.sept i 2004 var det få barn på venteliste. Antall plasser i 2004 økte med ca 6 %</p>
<i>Barnevern</i>	<p>Kommunene er fordelt i tre nettverk som har fått tildelt utviklingsmidler i 2004. Kommunene gjør et meget godt arbeid både på prosjektområdet og med andre tiltak.</p> <p>Barnehagereformen har ført til et stort behov for veiledning og informasjon både til kommuner og private barnehageeiere. Vi har økt informasjonsflyten både ved hyppige utsendelser av informasjon gjennom e-post og i møter med rådmenn, økonomiansvarlige, "etatsledere" og ordførere.</p> <p>Fylkesmannen har fulgt opp de kommuner som i rapporteringene har hatt fristoversittelser, eller hvor det har vært saker som krever særskilt oppmerksomhet. Det er ikke gitt bøter, men Grimstad kommune er spesielt fulgt opp. Vi har i 2004 vært på tilsynsbesøk i barneverntjenestene i 4 kommuner. Det er videre behandlet 4 klagesaker.</p>
<i>Utdanning</i>	<p>Fylkesmannen i Aust-Agder har også i år oppfylt kravene til tilsyn, både de ordinære og tilsynene som er gjort i form av systemrevisjoner. I forbindelse med tilsyn i private og offentlige barnevernsinstitusjoner har fylkesmannen inkludert spørsmål knyttet til opplæring for barn og unge i disse institusjonene.</p> <p>Under tilsynene har vi forsøkt å ha fokus på forholdet mellom psykiatri og barnevern og rettsikkerhet. Klager fra beboere har i hovedsak blitt tatt opp med institusjonseiere på tilsynsbesøk. Det er ikke gitt noen pålegg fra Fylkesmannen i året som gikk.</p>
<i>Utdanning</i>	<p>Det er i 2004 lagt ned et betydelig arbeid med å systematisere tilsynsarbeidet mot kommunesektoren i forhold til utdanningsområdet, barnevern og tverrsektorielle områder.</p> <p>Arbeidet har foregått som internt utviklingsarbeid, samhandling med barnevern og helse og som særlige tilsyn ut mot sektoren.</p> <p>Det er gjennomført tilsyn i 8 kommuner etter ulike modeller og med ulikt omfang. Dessuten har vi deltatt på 3 felles kommunebesøk under fylkesmannens ledelse. Tilsyn med PP-tjenesten skjer gjennom ordinære kommunebesøk.</p> <p>Frittstående skoler har vi prioritert å følge opp i forbindelse med etablering og oppstart. Skjærgårdsskolen i Grimstad har vært gjenstand for særskilt og grundig tilsyn. For folkehøgskolens del tilsendes vi regnskap og rapporter samt telefonkontakter.</p> <p>I Aust-Agder har vi få klager på utdanningsområdet. Dette kan ha ulike forklaringer, bla. mangelfulle opplysninger om klageadgang eller at rettighetene oppfylles.</p>

Med hensyn til nasjonalt kvalitetsvurderingssystem, herunder nasjonale prøver og skoleporten.no, har Fylkesmannen lagt ned et betydelig arbeid med informasjon til kommunene, skoling av lærere m.v. Det ble informert i ulike fora, rådmannsmøter, skolefaglig ansvarlige i kommunene, e-post, telefoner m.m.

Fylkesmannen har deltatt i prosjektgruppe angående det statlig initierte verdiprosjektet.

Fylkesmannen har fått et delegert ansvar for Minerva prosjektet, der vi deltar i sentral prosjektgruppe med ansvar for region sør.

Det er fordelt midler til kompetanseutvikling, utbetalt tilskudd til fremmedspråklig undervisning og tilskudd til leirskoleopplæring

Vi har etablert et eget samarbeidsorgan mellom utdannings – og familieavdelingen og sosial- og helseavdelingen som har som oppgave å identifisere satsingsområder som er rettet mot barn og unge og hvilke tiltak dette skal resultere i.

2.4 Regional planlegging og arealpolitikk

Det har vært lagt stor vekt på formidling av statlige politikk og forventinger overfor fylkeskommunen og kommunene, med gode resultater. Fylkesplanen ble vedtatt i 2003 og embetet er med i mange oppfølgende grupper og fora. Det er satt i gang en fylkesdelplanprosess for kystsonen, og embetet har bedt om at en egen fylkesdelplan innen friluftsliv skal påbegynnes som meldt i fylkesplanen. Overfor kommunene formidles statlig politikk i hovedsak gjennom kommuneplanprosesser og reguleringsplaner. Behandling av dispensasjoner etter pbl og embetets klagepraksis har også mye å si for hvordan statlig politikk forstås og følges opp. Internt i embetet er alle avdelingene involvert i et "planforum" som samkjører utspill mot kommunene. Ut over dette formidles statlig politikk i egne møter med politikere og kommuneadministrasjonene.

Balansegangen mellom å ta hensyn til kommunalt selvstyre og nasjonal politikkformidling er vanskelig. Særlig er dette knyttet til sterke utbyggingsønsker i strandsonen og høgjellet. Hyttebygging rundt ferskvann i innlandet med påfølgende privatisering av strandsonen øker.

Type saker/antall	2000	2001	2002	2003	2004
Reg.planer (melding + høring)	140	152	163	148	206
Bebyggelsesplaner (melding + høring)	12	20	19	19	15
Kommuneplaner	5	5	5	4	3
Kommunedelplaner	10	4	4	5	9
Disp. uttalelser	Ca 250	308	283	250	345
Disp. vedtak	Ca200 4 klager	Ca 250 17 klager	319 9 klager	374 5 klager	324 12 klager

Politikkformidling

Plansaker 2004

<i>Klagesaker</i>	<p>Antall mottatte klagesaker etter plan- og bygningsloven totalt er relativt stort i Aust-Agder, ca. 180 saker i 2004.</p> <p>Det er avgjort totalt 196 saker i 2004 og gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært 86 dager. Saker hvor klage er gitt utsatt iverksetting etter § 42 i forvaltningsloven er avgjort innen 6 uker fra mottakelsen av klagesakene ved embetet. Vi har oppfylt kravet om 3 måneders gjennomsnittlig saksbehandlingstid.</p>
<i>By og tettstedsutvikling</i>	<p>By og tettstedsutvikling er fulgt godt opp i kommuneplanprosessene, særlig i Arendal og Grimstad. I begge disse kommunene mener vi at statlig politikk er godt formidlet og ivaretatt.</p>
<i>Friluftsliv</i>	<p>Friluftslivsinteressene er også godt ivaretatt gjennom en rekke sikringstiltak i strandsonen og øyene utenfor. Sikringstiltak for friluftslivet og tilretteleggingstiltak er også skjedd i innlandskommunene, særlig knyttet til vassdrag.</p>
<i>Inngrepsfrie naturområder</i>	<p>Med tanke på å redusere tap av biologisk mangfold og å unngå fragmentering av viktige arealer, vil vi særlig peke på få styringsmuligheter og svakt regelverk når det gjelder nedbygging av INON-områder. Dette er et problem.</p>
<i>Areal- og miljø-dokumentasjon</i>	<p>Areal og miljøverdier er godt dokumentert i fylket. Embetet har gjennom sitt GIS-verktøy et godt hjelpemiddel for saksbehandling av arealplaner. Vi disponerer også skråfotografi over hele kystlinjen og begynner å få god dekning av ortofoto i folkerike områder. I tillegg vil vi i 2005 få oppdatert satelittfoto over hele fylket med stor oppløsning.</p> <p>Fylkesmannen i Aust-Agder har arbeidet aktivt for at aktuelle statlige aktører og kommunene går inn som parter i Norge Digitalt. Det vil være et klart tilbakeskritt dersom ikke embetene blir med som parter i Norge Digitalt.</p>
<i>Landbrukets arealinteresser</i>	<p>Jordbruksarealene er under press i Aust-Agder, spesielt i kystkommunene. Aktiv deltakelse i prosessene etter Plan- og bygningsloven, med innspill om landbruksinteresser i en tidlig fase, har hindret større arealkonflikter. Fylkesmannens vurdering er at kommunene i stor grad har tatt hensyn til jordverninteressene når innspill er kommet tidlig i prosessen.</p>
<i>Landbruksplaner</i>	<p>Fylkesmannen har støttet aktivt opp under arbeidet med en klassifisering av jordbruksarealene i Grimstad kommune som ledd i utarbeiding av landbruksplan. Det kunne vært ønskelig at flere kommuner hadde utarbeidet landbruksplan som en del av kommuneplanen. Vi ser nå en økende vilje til å få disse planene på plass. Dette vil være et viktig hjelpemiddel når kommunene har overtatt ansvaret for de fleste landbrukspolitiske virkemidlene.</p>
<i>Kommunalt miljøvern</i>	<p>2.5 Naturressursforvaltning – miljø og landbruk</p> <p>Kommunalt miljøvern lider under den generelle økonomiske situasjonen som det fleste kommunene er i. Stadig færre kommuner stiller med egen miljøvernrådsgiver, andre lovpålagte oppgaver blir prioritert. Dette betyr ikke at miljøvern blir neglisjert, men det er ingen kommuner i fylket som har en profilert satsing på miljø.</p>

<i>Verneplanarbeid</i>	Aust-Agder har ikke noen nasjonalparker eller fylkesvise verneplaner under arbeid. Arbeidet med marin verneplan er påbegynt for Arendalstransektet, men vi venter på statlige føringer, særlig hvorvidt det varsles egen KU forut for planen. Barskogvernarbeidet med tanke på vern av statskog har gått etter fremdriftsplanen. Flere frivillig vern prosjekter er også på gang.
<i>Lakseforvaltning</i>	Det er god fremdrift i "reeterableringsprosjektet" for laks på Sørlandet. I tillegg er det blitt lagt ned mye arbeid fra embedets side med forberedelsen til å gjenetablere Nidelva som lakseførende elv. (Pga økt kalkingsbevilgning i nasjonalbudsjettet for 2005, vil dette realiseres i år.)
<i>Naturtypekartlegging</i>	Ti av femten kommuner har fullført terrestrisk naturtypekartlegging, og data er lagt inn i naturbasen. De øvrige kommunene er i sluttfasen med arbeidet. Kartlegging av marine områder i kystkommunene er vanskelig pga av trang økonomi. Tvedestrand er ferdig, Risør og Arendal er i gang, mens Lillesand og Grimstad ikke har startet.
<i>Forurensning</i>	Vi har hatt gode erfaringer med å delta i de nasjonale tilsynsaksjonene. Av kapasitetsmessige grunner har vi ikke kunnet følge opp SFT's forventning angående generelt tilsynsarbeid. Grunnforurensnings-prosjektet er fulgt opp i tråd med sentrale føringer, og fase 2 i arbeidet med å kartlegge/lage egne tiltaksplaner for forurensete fjord- og havnesedimenter er fulgt opp.
<i>Kulturlandskap</i>	Fylkesplanen for 2004-2007 vektlegger kulturlandskapet som en viktig del av regionens identitet som sammen med andre naturområder må gis oppmerksomhet i arealplanleggingen,
<i>Gjengroing av landbruksarealer</i>	Fylkesmannen har utarbeidd Regionalt miljøprogram (RMP) for Aust-Agder. Programmet som ble godkjent av Statens landbruksforvaltning den 17.12.04, har vært til høring i kommunene, fylkestinget og ulike organisasjoner. Gjennom regionalt miljøprogram er det gjort en analyse og prioritering av miljøutfordringene knyttet til landbruket i fylket. I regionalt miljøprogram er det laget spesielle tilskottsordninger som skal stimulere til skjøtsel av kulturmark og kulturminner. Fylkesmannen har arrangert kulturlandskapsdag med hovedvekt på kulturlandskapskartlegging for kommunene i Agder-fylkene. Gjengroing av landbruksarealer er en økende utfordring med redusert husdyrhold. Fylkesmannen ser arbeidet med kulturlandskap i sammenheng med økt satsing på bioenergi. Sammen med sentrale næringsaktører er det tatt initiativ overfor Skogforsk for å utrede grunnlaget for et forskningsprosjekt, som skal se på driftstekniske løsninger for utnyttning av mindreverdige lauvtrevirke på gjengrodd landbruksarealer.
<i>Strategi for landbruksrelatert næringsutvikling</i>	<p>2.6 Utvikling og verdiskapning</p> <p>Fylkesmannen har i samarbeid med det regionale partnerskapet utarbeidet strategi for landbruksrelatert næringsutvikling i Aust-Agder. Fylkesorganisasjonene av Norges Bondelag og Norsk Bonde og Småbrukarlag og Agder-Telemark Skogeierforening har også vært involvert i arbeidet. Strategien ble godkjent av Innovasjon Norge den 22.12.04.</p>

	<p>Fylkesmannen har et nært og formalisert samarbeid med Innovasjon Norge med hensyn til prioritering av BU-midler til bruksutbygging, andre investeringer i landbruket, samt koordinering og innsats med hensyn til verdiskapningsprogrammene.</p> <p>Fylkesmannen har deltatt i utarbeiding av fylkesplanens handlingsprogram for 2005.</p> <p>Fylkesmannen deltar aktivt i å bygge opp nettverk mellom ulike fagmiljøer, så vel som nettverk mellom ulike produsenter. Dette er spesielt viktig innenfor nye næringer i tilknytning til landbruket.</p>
<i>Bioenergi</i>	<p>Fylkesmannen har vært en pådriver for økt informasjon om bioenergi. I samarbeid med Skogselskapet i Aust-Agder og næringsaktørene i skogbruket er det avviklet et bioenergiseminar.</p> <p>Innenfor skogsektoren har fylkesmannen et utstrakt samarbeid med så vel organisasjoner som trebasert småskalaindustri om gjennomføring av ulike prosjekt som for eksempel bioenergi, utnytting av kjerneved av furu og lauvtrevirke. Sammen med Husbanken og Trefokus settes det fokus på nye byggemetoder og ny trebruk.</p>
<i>"Inn på tunet"</i>	<p>Fylkesmannen har deltatt i prosjektet "Inn på tunet" for å tilrettelegge for et økt samarbeid mellom landbruket og kommunene når det gjelder å tilby undervisnings- og/eller omsorgstjenester.</p>
<i>Konsesjon etter forurensingsloven</i>	<p>Konsesjonsbehandling/kontroll etter forurensingsloven er blitt utført som vanlig, men hele tiden med knappe resurser som utgangspunkt. Oppfølging av de interkommunale søppeldeponiene og problematikken omkring dobbel bunntetting har tatt mye tid. Status er at 3 av 4 anlegg har fått klarsignal om at de får dispensasjon fra kravet, mens det 4. anlegget har fått negativt signal på sin dispensasjonssøknad.</p>
<i>Beredskap i samfunnsplanleggingen</i>	<p>2.7 Samfunnssikkerhet og beredskap</p> <p>Det er satset sterkt på kartlegging av viktige utfordringer i fylket knyttet til arealbruk og særskilte hendelser gjennom GIS-satsing. Embetet har egen GIS-koordinator, og beredskapsavdelingen fikk i 2004 styrket sin GIS- og internett/web- kompetanse. Egne prosjekter er igangsatt for å anskueliggjøre risiko- og sårbarhet og at dette vurderes og ivaretas i større utviklingsprosjekter og i forbindelse med fylkeskommunal og kommunal planbehandling. Beredskap og samfunnssikkerhet vurderes særskilt i alle arealplaner Fylkesmannen får til behandling.</p>
<i>Kritisk infrastruktur</i>	<p>I Setesdalen er et interkommunalt samarbeid mellom 5 kommuner formalisert og iverksatt. Samarbeidet omfatter også beredskap og stilling som beredskapskoordinator er utlyst.</p> <p>En stor satsning på risiko- og sårbarhetsanalyser innen helsemessig- og sosial beredskap er fulgt opp gjennom året, både kommunevis og interkommunalt.</p> <p>I fylkesberedskapsrådet er det de siste år lagt et særskilt fokus på beredskapsmessige konsekvenser som følge av brudd i kritisk infrastruktur, slik som kraftforsyning og teletjenester.</p>

Tilsyn og øvelser

Konkrete tiltak som Agder Energi sitt arbeid med å etablere to innmatingsveier for kraft til Arendal, og en utarbeidet plan for evt strømrasjonering i kommunene, er resultat av slikt fokus. FBR har også vektlagt bruken av ROS-analyser. Det har resultert i egen plan fra Jernbaneloverket for håndtering av farlig gods som fraktes på jernbanen.

Tilsyn og øvelser er gjennomført iht tildelingsbrev.

Det er gjennomført tilsyn i kommunene Iveland, Bygland, Evje og Hornnes og Bykle hvor det også er fulgt opp med spørsmål knyttet til loven om helsemessig og sosial beredskap.

Det er gjennomført 4 fullskalaøvelser som innebærer forutgående tilsyn, planlegging av øvelse med ROS-analyse og oppdatering av kommunens planverk, gjennomføring av øvelse og evaluering.

Scenario i øvelseskommunene har vært smittevern i Gjerstad og Lillesand og brann på sykehjem i Vegårshei og Evje og Hornnes.

Vedlegg Fagrapportering

Det er stor variasjon i hvordan de ulike departementene krever rapportering på sine resultatområder. Nedenunder følger rapportering, ordnet etter resultatområder, der hvor embetsoppdraget krever rapportering i årsmeldingen.

Der hvor det er egne rapporteringssystemer på fagområdene, er disse brukt. Rapporteringen som følger er derfor ikke fullstendig for Fylkesmannens faglige virksomhet i 2004.

Resultatområde 01 – 11 Miljøverndepartementet

For Miljøverndepartementets resultatområder er det i sin helhet avgitt foreløpig årsrapport pr. 01.09.04. Det vises til denne som rapport på faglig virksomhet på miljøvernområdet.

Resultatområde 20 – 29 Landbruksdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

Aust-Agder ble ikke tildelt midler til rovviltkompensasjon i 2004.

21.1 Jordbruk

Landbruksavdelingen har for øvrig et godt samarbeid med miljøvernavdelingen med hensyn til forebyggende tiltak for å begrense tap av beitedyr. Landbruksavdelingen har deltatt i finansiering av et radiopeileprosjekt i Bygland kommune. En av målsettingene i dette forsøket er å kartlegge tapsårsaker i et område hvor det har vært store tap på utmarksbeiter.

21.2 Skogbruk

Utført skogplanting i 2004 er omtrent på samme nivå som i 2003, mens markberedt areal er økt med 25 %. Mens det i 2003 var en dramatisk nedgang i utført ungskogpleie er aktiviteten nå oppe på samme nivå som i 2002 (ca 19 000 da). Resultatene varierer i de ulike kommunene noe som m.a. henger sammen med tilgang på arbeidskraft. Gjeninnføring av adgangen til å gi tilskudd til skogkultur har slått positivt ut i Aust-Agder.

Tynningsaktiviteten i fylket viser en gledelig utvikling. Agder-Telemark skogeierforening satte i løpet av året inn eget virkemiddel med et ekstra tynningstillegg på 20 kr/m³ for massevirke av furu fra førstegangs tynning. Dette sammen med at tiltaket også fikk prioritet i den kommunale virkemiddelbruken gav som resultat totalt tre tynningsentreprenører i virksomhet fra seinhøsten av. Alle tre med eget spesialutstyr for tynningsoppdrag. Totalt ble det 1.gangs tynnet et kvantum 9 600 m³, tilsvarende et areal på 2 750 daa i 2004. Det er furu som har første prioritet ved tynning og uttaket fordeler seg med 85 % furu, 10 % gran og 5 % lauv. Det forventes en kraftig volumøkning i inneværende år.

Skogsbilveier

I 2004 ble det bygd 4,0 km nye skogsbilveier, ombygd 3,9 km skogsbilvei og bygd 9,6 km med nye helårs traktorveier. I vårt statistikkmateriale har vi ikke registrert lavere investeringsnivå i ferdigstilte veimeter de siste 40 årene. Når det gjelder nyanlegg ligger aktiviteten på et forventet og akseptabelt nivå sammenlignet med det målsettinger og behovsanalyser tilsier. Det er tempoet i ombyggingen som gir grunnlag for noe bekymring både på bil- og traktorveisiden.

Landbruks- og matdepartementets signaler om at det er primærveinettet (bilveiene) som skal prioriteres i tilskuddssammenheng, og at ombygging skal ha prioritet foran nyanlegg er fulgt opp i tildelingsbrev til kommunene.

Med bakgrunn i oversiktsplanene for skogbruk i kommunene og andre erfaringer vurderes bilveinettet å være minst 90% utbygd i fylket. Restpotensialet av noe størrelse befinner seg i marginalområder hvor lønnsomhetsgrensen for tunge veiinvesteringer stadig er forskjøvet. Disse realitetene tilsier at vi ikke kan forvente noe høyere nivå på nybygging framover.

Avvirkning

Avvirkning til salg og industriell produksjon i Aust-Agder var i 2004 ca 303 000 m³, som er en nedgang på 4% fra forrige år. Vi må tilbake til 1977 for å finne en lavere avvirkning i Aust-Agder. Avvirkningens bruttoverdi utgjorde ca 95,3 mill. kr, en økning på 0,6 mill. kr fra 2003. Reduksjonen i avvirkning må sees på bakgrunn av de rådende pris- og avsetningsforhold for massevirke, spesielt furu og lauv, og økt forbruk av tømmer til vedproduksjon.

Gjennomsnittlig avvirkning i den siste 5-årsperioden er ca 335 000 m³. Dette representerer en førstehåndsverdi på ca 103 mill. kr. Netto balansekvantum er vurdert til i størrelsesorden 500 000 m³. Ved en driftsmessig forsvarlig utnyttelse av ressursgrunnlaget, kombinert med at eierne tar tilstrekkelig miljøhensyn, kan det under bestemte forutsetninger være mulig å øke avvirkningen med vel ca 150 000 m³ pr år.

Syssetning i skogbruket

Syssetningen i skogbruket i fylket var i 2004 ca 200 årsverk. I tillegg kommer en betydelig syssetningseffekt og verdiskaping innenfor transport og videreforedling.

I Aust-Agder har syssetning og verdiskaping i skogbruk og skogindustri isolert sett vist en fallende tendens i forhold til andre næringer og industrier. Investeringene og avvirkningen har de siste årene gått ned med den følge at skogsektoren har fått mindre samfunnmessig betydning. Men selv om betydningen på fylkesnivå er redusert, spiller imidlertid skognæringen fortsatt en viktig rolle regionalt, og utgjør i mange innlandskommuner i fylket et grunnleggende fundament for syssetning og verdiskaping.

Skogbruket er derfor viktig for bosetting og utvikling i distriktene i Aust-Agder.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

For koordinering og felles innsats innenfor regional næringsutvikling er det opprettet formelle fora for samarbeid med fylkeskommunen, Innovasjon Norge og andre samarbeidspartnere der dette er relevant. Dette arbeidet omfatter bl.a. utarbeiding av fylkesplanens handlingsprogram. Videre blir kvinnerettede tiltak, etableringsvirksomhet mv også drøftet og koordinert med disse samarbeidspartnere.

Fylkesmannen har flere årlige samordningsmøter med de faglige organisasjonene i jord- og skogbruk. I disse møtene diskuteres felles strategier for innsats og utvikling av næringen i fylket mv. Fylkesmannen deltar på alle møter i Landbrukets Samarbeidsråd, som er et fellesorgan for de faglige og økonomiske organisasjonene innenfor landbruket.

Fylkesmannen i Aust-Agder og Innovasjon Norge, Agder er lokalisert i samme bygg, dette gjør at det er enkelt å ha kontakt med saksbehandlerne på enkeltsaker.

	<p>Det er inngått samarbeidsavtale med Innovasjon Norge, Agder. Formålet med avtalen er å bidra til best mulig samhandling og utnytting av felles ressurser og kompetanse, for derigjennom å oppnå best mulig resultat i den regionale innovasjons- og næringspolitikken generelt og på landbruksområdet spesielt.</p> <p>I følge avtalen skal det avholdes felles møte mellom medarbeidere ved Innovasjon Norge Agder og Fylkesmannens landbruksavdeling i Aust-Agder 3 ganger pr år, og ved behov skal det i tillegg avholdes ledermøter i fylket. I tillegg til dette skal de aktuelle saksbehandlerne hos avtalepartene ha et felles møte ca en gang pr måned.</p>
21.4 Verdi- skapings- programmene	<p>Fylkesmannen har hatt et godt samarbeid med Innovasjon Norge om verdiskapingsprogrammene.</p> <p>Fylkesmannen koordinerer et prosjekt der det skal lages en brosjyre om restaurering av eldre trehus. Prosjektet er et samarbeid med fylkesmennene og fylkeskommunene i Vest-Agder og Telemark. Brosjyren skal inneholde en faglig del med råd og tips ved istandsetting av gamle trehus. Videre skal brosjyren inneholde register over aktuelle trelastleverandører, håndverkere, arkitekter og trevarebedrifter som kan levere produkter og tjenester innen dette emnet. Målgruppe for brosjyren er kommunene og utbyggere som skal sette i stand eldre trehus.</p> <p>Sammen med Husbanken og Trefokus settes det fokus på nye byggemetoder og ny trebruk. Det holdes informasjonsmøter med spesielt arkitekter som målgruppe. Målsettingen med dette er å øke treforbruket samt å få til bedre byggemetoder. Fylkesmannen har som en følge av dette bidratt til å utvikle en moderne variant av tømmerhus sammen med et arkitektkontor og Trebyggeriet på Evje. Det settes stadig fokus på innovasjon innen trebyggeri og spesielt på fleretasjes trehus og bruk av massivtre.</p>
Agder Treforum	<p>Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, Innovasjon Norge samt Skogselskapene i de to fylkene har medvirket til etablering av Agder Treforum, som er en møteplass for trebrukere på Agder. Agder Arkitektforening har også hatt en aktiv rolle i etablering og drift av forumet. Målgruppen for Agder Treforum er trebrukere: arkitekter, byggmestere, entreprenører, rådgivende ingeniører, trelastbransjen og den øvrige skognæring.</p>
Bioenergi	<p>Fylkesmannen har vært en pådriver for økt informasjon om bioenergi. I samarbeid med Skogselskapet i Aust-Agder og næringsaktørene i skogbruket er det avviklet et bioenergiseminar. Målgruppa for seminaret var beslutningstakere innen varmeplanlegging i offentlig og privat sektor. I tillegg er det drevet generell informasjon om bioenergi, blant annet gjennom en del oppslag i media.</p>
Bondens marked	<p>Agder ble tildelt et av pilotprosjektene til Bondens marked for 2003. Dette ble et positivt tiltak både for publikum og utbydere. I 2004 ble Bondens Marked etablert som eget BA. Prosjektet skal arbeide med å få etablert Bondens marked fast tiltak både i Aust-Agder og Vest-Agder i samarbeid med aktuelle produsenter og utstillere.</p> <p>Hovedmålet med Bondens marked er å få i gang økt satsing på landbruksbasert næringsutvikling i regionen og bidra til innovasjon og</p>

nytenkning innenfor landbruket på Agder, spesielt innen småskala matproduksjon. Stadig flere forbrukere etterspør lokal mat og spesialprodukter. Bondens Marked skal bidra til at flere bønder på Agder utvikler produkter som gjennom sin produksjonsmåte og opprinnelse har en slik egenart at kundene oppfatter de som spesielle.

I 2004 flyttet Jens Eide inn i nytt slakteri og i den forbindelsen var det ønskelig å sette i gang andre aktiviteter rundt det nye slakteriet. Hoveddelen av disse er rettet mot primærprodusenter. Det er innredet et verdiskapingsrom som har nødvendig utstyr for nedskjæring og videreforedling av kjøtt. Fra slaktehallen blir det mulig å identifisere de skrottene som produsentene skal ha tilbake og sende de i en egen bane direkte til videreforedling. Det vil bli satt i gang opplæring, produktutvikling, merkevarebygging og markedsutvikling.

Hovedmålet med prosjektet er å gi den enkelte produsent/bonde økt verdiskaping i produksjonen av egne råvarer og produkter.

Vurdering av resultatområde 21

Det er arbeidet målrettet og konkret med de oppgaver/krav som er stilt i embetsoppdraget. Siktemålet har vært å gjennomføre sentrale målsettinger. Ulike prosjekt er satt i gang for å fremme lønnsom næringsutvikling på bygdene innen og i tilknytning til landbruket. Aust-Agder er et skogfylke og fylkesmannen har vært en sterk pådriver for økt satsing på verdiskaping innen skog, utmark og bioenergi overfor kommunene, fylkeskommunen og næringsorganisasjonene.

Som helhet vurderes det som svært god måloppnåelse på resultatområde 21.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.1 Kulturlandskap, biologisk mangfold m.m.

Kulturlandskapsarbeidet i 2004 ble i hovedsak gjennomført på grunnlag av vedtatte strategi- og handlingsplaner. Vi arbeidet spesielt med å hindre gjengroing av stølsområdene. Vi har fullført et 3-årig prosjekt: "Kvalitative undersøkelser av utmarksbeiter i Aust-Agder". Prosjektet har vurdert utviklingen av beitekvaliteten gjennom beitesesongen ved hjelp av lammevekter og grasprøver.

Beitekvaliteten forringes drastisk alt i august og dyra bør heller settes på beite nede i bygda der de kan gjøre en viktig jobb for å hindre gjengroing. Det arbeides nå med modeller for fellesbeiter over flere eiendommer i Setesdal.

Registrering av biologisk verdifulle engarealer

Det er foretatt registrering av biologisk verdifulle engarealer over hele fylket. I tillegg foreligger det en del andre registreringer og kartlegginger av biologisk mangfold. Dette er ikke alltid like godt kjent for kommunene som nå skal foreta prioriteringene av områder det skal gis støtte til gjennom regionalt miljøprogram. Fylkesmannen arrangerte derfor en kulturlandskapsdag for kommunene i begge Agder-fylkene. Vi så på eksempelområder og fikk orienteringer om arbeidene som er utført. Vi håper at kommunene vil bruke kartleggingene og prioritere ut fra disse i sine tiltaksplaner.

I Aust-Agder er bare 1,2 % av arealet jordbruksareal, mens landsgjennomsnittet er 3 % . Fylket er et utpreget gras- og husdyrområde med relativt små bruk. Ettersom grasproduksjon dominerer, er det antall grovforetende dyr som i stor grad bestemmer omfanget av jordbruksarealet og hvor intensivt dette blir drevet.

	<p>I tillegg er mye av jordbrukslandskapet preget av små flater omgitt av skog, og det store omfanget av kantsoner gjør kampen mot gjengroing vanskeligere.</p> <p>I Aust-Agder har grovforarealet bak hver storfeenhet økt fra 9,5 dekar i 1993 til 11,8 i 2003, en økning på 24 %. Økningen er størst i skogsbygdene og minst i Setesdal. Det betyr at store arealer nå drives ekstensivt. Sannsynligvis blir arealer som ligger lengst vekk fra bruket ikke lenger kalket eller grøftet, kanskje heller ikke pløyd om. Slike arealer står i fare for å gro igjen.</p> <p>Uhensiktsmessig eiendomsstruktur, små teiger med dårlig arrondering, dårlig drenering, kostbart gjerdehold, flått m.m. gjør at store arealer ofte ikke kan drives økonomisk. Opphør eller reduksjon av drift i disse områdene gjør at kulturminner forfaller, biologisk mangfold knyttet til kulturmark blir redusert og områdenes verdi for rekreasjon og opplevelse blir sterkt redusert.</p>
<p><i>Gjengroing vårt største miljøproblem</i></p>	<p>Gjennom arbeidet med det regionale miljøprogrammet har vi definert gjengroing som vårt største miljøproblem og valgt å prioritere tiltak i verdifulle kulturlandskap som er truet av gjengroing eller nedbygging.</p> <p>Kommunene har fått en sentral rolle i denne prosessen ved at de har fått i oppgave å velge ut aktuelle områder i sin kommune basert på sine forutsetninger. Utvelgelse av område og prioritering skal drøftes med næringsorganisasjonene og miljø- og kulturetaten i kommunen.</p>
<p><i>Regionalt miljøprogram</i></p>	<p>For disse områdene er det i regionalt miljøprogram laget spesiell tilskottsordninger som skal stimulere til skjøtsel av kulturmark og kulturminner.</p> <p>For 2005 vil det bli lagt opp til en kobling mellom SMIL-midlene og det regionale miljøprogrammet. I miljøprogrammet legges det opp til at kommunene skal prioritere bruk av SMIL-midlene i de samme områdene, og at sammenhengen mellom tiltaksplanene og prioriteringene i miljøprogrammet skal tillegges vekt ved fordelingen av de økonomiske virkemidlene til kommunene.</p> <p>Ettersom prioriteringen av områder først vil være klar i mars 2005, vil koblingen mot miljøprogrammet først bli tillagt stor vekt i tildelingen for år 2006.</p>
<p><i>Mulighet for kombinert kulturlandskapspleie og uttak av biobrensel</i></p>	<p>Fylkesmannen mener at det er viktig og nødvendig også å synliggjøre potensielle ressurser i landbrukets kulturlandskap. Fylkesmannen har derfor i økende grad sett arbeidet med kulturlandskap i sammenheng med økt satsing på bioenergi. Arealene som ligger i tilknytning til dyrka mark er av de mest produktive, og det er mye som tyder på at ønsket om et åpent kulturlandskap kan kombineres med uttak av biobrensel. Det er derfor interessant å utvikle driftsmetoder og forvaltningsplaner for å ivareta de ulike kulturlandskapsverdiene på en bedre måte.</p> <p>Det er i dag store uutnyttede biologiske ressurser i landbruket som kan benyttes til energiformål innen rammene av langsiktig bærekraftig forvaltning. Fylkesmannen ser det derfor som svært interessant å få utført testdrifter knyttet opp til råstoffkategoriene: kulturlandskapspleie, førstegangstynning og sein ungsogpleie. Det er av stor betydning at vi kommer i gang med kommersiell utnyttelse av mindreværdig skogsvirke til bioenergi i Aust-Agder.</p>

22.2 Tiltak for å redusere forurensninger

Fylkesmannen har også fokusert på mulighetene for produksjon av kvalitetsvirke av lauv i kulturlandskapet.

I Aust-Agder er det forholdsvis små problemer med forurensning fra landbruket. Eventuelle problemer med gjødsellager og silo blir rettet opp ved utbedringer eller ved nybygging. Noen bruk har fortsatt for små gjødsellagre, men problemene vurderes som små.

Det er kommunene som har førstelinjeansvaret for forvaltningen av forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav. Vi har ikke hatt noen klagesaker i forbindelse med kommunenes forvaltning av forskriften.

Vårt arbeid med tiltak for å redusere forurensninger har stort sett gått på informasjonstiltak, i hovedsak gjennom bruk av informasjonsmidler til miljøvennlig drift. Dessuten har vi bidratt til at utbygginger finansiert med BU-midler tilfredsstillende gjeldende lover og forskrifter for å hindre forurensninger. Dette skjer ved at vi vurderer disse problemstillingene i forbindelse med ferdiggodkjenning av utbyggingene.

Vi har ikke avdekket behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk på dette området nå.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Arbeidet med utvikling av regionalt miljøprogram ble gjennomført i nært samarbeid med fylkesmannen i Vest-Agder. Det ble etablert en egen strategigruppe med representanter for bondelagene, bonde- og småbrukerlagene og fylkeskommunene i tillegg til fylkesmennene. Strategigruppas forslag til regionalt miljøprogram var gjenstand for høring i kommunene, fylkeskommunen og aktuelle organisasjoner innen landbruk og naturvern. Under høringsprosessen ble det gjennomført informasjonsmøter ute i kommunene med deltakelse fra politisk og administrativt hold. Programmet ble godkjent av SLF 17.12.2004.

Da kravet om utarbeiding av miljøplan kom, ble det etablert en felles arbeidsgruppe for de to Agder-fylkene. Gruppen var sammensatt av representanter fra faglagene, BSF og de to landbruksavdelingene. Sekretæransvaret ble lagt til landbruksavdelingen i Vest-Agder.

I 2003 ble det holdt en rekke regionale møter der representanter for faglagene, forsøks-ringene, KSL-revisorene, de kommunale landbrukskontorene og fylkesmennene diskuterte hvordan en best kunne videreføre arbeidet med miljøplaner og KSL innen vårt område.

Opplegget med innføring av miljøplaner har i stor grad fulgt de sentrale retningslinjene. Etter vårt syn var koblingen mellom KSL og miljøplanen i de regionale møtene meget vellykket. I disse møtene (samlinger for 3-4 kommuner), fikk en etablert en god dialog mellom partene.

22.4 Økologisk landbruk

Økologisk handlingsplan er utarbeidet i år 2002 i samarbeid med fylkesmannen i Vest-Agder og med aktuelle organisasjoner i næringen. Arbeidet med økologisk landbruk koordineres gjennom en felles arbeidsgruppe for de to Agderfylkene. Det er utarbeidet årlige tiltaksplaner i 2003, 2004 og nå for 2005. Arbeidet med omlegging til økologiske driftsformer er prioritert i samsvar med sentrale føringer.

I den forbindelse kan det nevnes at i tillegg til informasjonsmidler både for miljøvennlig drift og for økologisk landbruk, ble 5 % av BU-midlene benyttet til prosjekter innen økologisk landbruk.

Interessen for omlegging til økologisk drift er dessverre svekket blant produsentene. De fleste økologiske produsentene i vårt fylke har vært melkeprodusenter, og når de faller utenfor Tines klyngeområder faller interessen for å fortsette med økologisk drift. Også for andre produksjoner er det tilgangen til markedet som er hovedproblemet. Den årlige tiltaksplanen både for år 2004 og 2005 gjenspeiler dette synet ved at vi har valgt å fokusere sterkere på omsetning og forbrukerrettet virksomhet. Vi antar at kravet om økologisk kraftfôr kan bidra til et større omfang av økologisk kornproduksjon.

Det er avgitt rapport til SLF om økologisk landbruk.

22.5 Tre og miljø

Resultatkontrollen av foryngelse, veier og skogbruksplanlegging er gjennomført i henhold til gitte retningslinjer fra LMD. Fylkesmannen har deltatt aktivt i det aller meste av denne kontrollen for skogsveier ved fast innarbeidde rutiner for sluttgodkjenning. Det er et bestemt inntrykk at skogsveibyggingen i fylket holder en høy teknisk standard. De miljømessige tilpasningene i forhold til linjeføring, eventuell kulturminner og andre miljøkvaliteter er det også svært lite å utsette på.

Foryngelsesfeltkontrollen har fylkesmannen deltatt på i noen utvalgte kommuner. Tilretteleggingen for naturlig foryngelse ved gjensetting av tilstrekkelig antall og kvalitet på frøtrærne har bedret seg år for år, men det er fortsatt forbedringspotensiale. Markberedning som hjelpetiltak er innarbeidd og et småskala markberedningsprosjekt i de sentrale skogstrøkene av fylket er evaluert. Det er i første rekke de arealer som må forynges ved planting av gran som forsømmes. Totalt sett er plantetallet på et alt for lavt nivå i forhold til det skogfaglige behov. Det er ikke til å underslå at bortfallet av mulighetene for å gi tilskudd til planting har bidratt negativt på dette forholdet.

De miljømessige tilpasningene i hogstføringene synes greit gjennomført på nivå av gjeldende sertifiseringssystem Levende Skog.

Vurdering av resultatområde 22

Innenfor økologisk landbruk er vi ikke kommet så langt som det er ønskelig. Hovedutfordringene ligger nå på markedssiden.

Det er en utfordring for produsentene å få innpass i dagligvarekjedene. I tiltaksplanen fokuseres det nå sterkere på omsetning og forbrukerrettet virksomhet.

På andre områder som for eksempel arbeid for å hindre gjengroing har avdelingen markert en betydelig innsats gjennom å se kulturellandskapsarbeidet i sammenheng med økt satsing på bioenergi.

Etter vår vurdering er det for resultatområdet som helhet tilnærmet 100 prosent målutfyllelse.

23.1 Samfunnsplanlegging

Resultatområde 23 Ressurs- og eiendomspolitikk

Den viktigste utfordringen for landbruket i forhold til samfunnsplanleggingen er utbyggingspresset mot jordbruksarealene i fylkets kystkommuner. Landbruksavdelingen møter dette ved å delta aktivt i planprosesser.

Bruk av GIS-verktøy

Vi prioriterer høyt å komme med innspill i en tidligst mulig planfase for å hindre større arealkonflikter. Etter fylkesmannens vurdering er det i stor grad blitt tatt hensyn til de innspill vi har fremmet vedrørende jordverninteresser.

Av to innsigelser som fylkeslandbruksstyret varslet til to kommuneplaner i 2003, ble den ene saken frafalt etter omarbeiding av planen, mens den andre saken ble avgjort i 2004. Erfaringen fra 2004-saken viser imidlertid at det er vanskelig å påvirke arealdisponeringen på arealer som grenser direkte inn mot jordbruksarealene. Jordvern vurderes ikke som et tilstrekkelig tungtveiende argument for disse tilgrensende arealene. Dette forholdet vil på noe lenger sikt bidra til at en stor andel av den dyrka marka blir innebygd i de sentrumsnære områdene.

Det er fortsatt ønskelig at flere kommuner får utarbeidet landbruksplan som en del av kommuneplanen. Vi har i 2004 sett større vilje til å få disse planene på plass. Det vil være et viktig hjelpemiddel for kommunene i forhold til bruken av landbrukspolitiske virkemidler.

For å belyse konsekvensene av arealinngrepene benyttes GIS-verktøy med kartdata fra fylkesmannsleveransen, samt de jordsmonndata som finnes for kommunene Grimstad og Arendal. Det er i denne sammenheng et problem at disse to kommunene - som har størst utbyggingspress - ikke har heldekkende FKB data, for eksempel er DMK ennå ikke ferdigstilt for hele Arendal kommune. I enkeltsaker er LGIS et godt hjelpemiddel. Dette fungerer utmerket i de kommunene som har heldekkende datasett. Embetet har i 2004 investert i internetbasert innsynsløsning (ArcIMS) som senker brukerterskelen vesentlig.

Bruk og nytteverdi av geovekstdata/FKB-data er stor i landbruksavdelingen og miljøvernavdelingen. FKB-data er raskt blitt en nødvendig forutsetning for grundig og kvalitativt god saksbehandling. Når kommunene sender planer på FKB-grunnlag må nødvendigvis fylkesmannen kunne ha tilgang på de samme data. Bruk av dataene på beredskap og justis- og byggesak er foreløpig i startfasen.

Et annet forhold som vil få stor betydning framover er at mange av temakartene innen miljøforvaltningen er etablert på et mindre detaljert grunnlag, eks. 1:50.000. Det vil således være helt nødvendig å ha tilgang på FKB-data når temadataene skal ajourføres/forbedres.

Tilsvarende gjelder at for etablering av aktuelle miljø- og beredskapsdata er det viktig å ha tilgang på detaljerte bakgrunnsdata for å få best mulig kvalitet på nye datasett.

En åpenbar fordel ved at embetet tiltrer geovekstsamarbeidet er at man får bredere påvirkning på de prosesser og prioriteringer som gjøres i dette forum. Fra miljøsidens signaliseres eksempelvis et økt behov for å integrere temadata i Geovekstsamarbeidet.

Men det er grunn til å framheve at dersom det ikke følger friske økonomiske midler med en slik inntreden, vil effekten bli marginal.

For å sikre en fortsatt kvalitativt god saksbehandling er det som et minimum behov for en abonnementsordning på FKB-data, fortrinnsvis ved å tiltre Norge Digitalt. Tilgangen på dataene må være enkel og framtidrettet (WMS/WFS).

<i>Geovekstsamarbeidet</i>	<p>Erfaringen ved deltakelse i Geovekstsamarbeidet i Aust-Agder er udelt positive. For vårt fylke er det svært merkbart at Statens Kartverk nå er flyttet til Kristiansand. Det er ytterst beklagelig at Statens Kartverk nedprioriteres med mindre ressurser i en periode da deres kompetanse er en viktig faktor for lykkes i å effektivisere offentlig sektor på kart- og plansiden. Samarbeidet med Statens Kartverk Kristiansand fungerer meget godt.</p>
	<p>Det er 7 av totalt 15 kommuner i fylket som har heldekkende FKB data på ØK-areale. De pågående prosjekter som omfatter hele arealet i ytterligere 4 kommuner er ikke ferdigstilt, men er under arbeid. De siste 4 kommunene etablerer data i saktere tempo. I 2004 ble satellittbildekartet for Aust-Agder ferdigstilt, som del av et felles geovekstprosjekt med Vest-Agder.</p>
	<p>Det er undertegnet FKB-vedlikeholdsavtale for alle kommuner, og landbruket – som geovekstpart - deltar i disse avtalene. Bidraget til dette krever ca 1/3 av de øremerkede midlene som embetet får tildelt, og denne andelen er økende.</p>
<i>Vurdering av resultatområde 23</i>	<p>Det hadde vært ønskelig at flere kommune hadde utarbeidet landbruksplan. Når det gjelder arealdokumentasjon og utnyttelse av data fra Geovekstsamarbeidet ligger vi over de mål som er satt.</p>
	<p>Som helhet vurderes det som full måloppnåelse på resultatområde 23.</p>
	<p>Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak</p>
<i>24.1 Tilskuddsforvaltning</i>	<p>Rapport for etterutdanningskurs for bønder sendes styret for Etter - og videreutdanningsfondet i landbruket.</p>
<i>Vurdering av resultatområde 24</i>	<p>På grunn av mangel på ressurser, og store utredningsoppgaver som regionalt miljøprogram og strategi for landbruksrelatert næringsutvikling og en del ekstra arbeid i forbindelse med overføring av oppgaver til kommunene, har vi ikke kunnet prioritere arbeidet med kontroll i så stor utstrekning som planlagt. Vi har satt i gang et arbeid for å systematisere kontrollvirksomheten for de ulike ordningene slik at den blir så lik som mulig uansett hvem av de ansatte som foretar kontrollen.</p>
	<p>Etter vår vurdering er det ikke full måloppnåelse når det gjelder kontrollvirksomhet, men for de øvrige oppgavene innenfor resultatområdet er det god måloppfyllelse.</p>
	<p>Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør</p>
<i>25.1 Kompetansesenter</i>	<p>Gjennom året har det vært betydelig pågang fra kommunene med spørsmål innenfor en rekke saksområder. Fylkesmannen prioriterer å være tilgjengelig og benytter også e-mail aktivt i kommunikasjonen overfor kommunene. Det er avholdt flere fagsamlinger for kommunene der ulike tema er tatt opp og belyst.</p>
	<p>I den løpende dialogen med kommunene mener vi å ha identifisert et sterkt behov for kompetansetiltak og erfaringsutveksling. Vi har derfor meldt fra om at Aust-Agder er interessert i å delta i kompetanseprogram for landbruksforvaltningen som fylkesmennene i Telemark, Østfold, Oslo og Akershus, Buskerud og Vestfold har initiert. Avklaring vil skje i løpet av våren.</p>

25.2 Landbruks- politisk dialog med kommunene

Det er avviklet to samlinger med skogfaglig personale i kommunene og skogfunksjonærene i Agder-Telemark skogeierforening der ressursforvaltning, miljøtiltak og verdiskapning har vært hovedtema.

Regionalt har ansatte ved embetet deltatt på kurs, seminarer og andre opplæringstiltak i regi av Landbruks- og matdepartementet, Statens landbruksforvaltning og Innovasjon Norge. Fylkesmannens landbruksavdeling har som målsetting å opprettholde spisskompetanse innenfor landbrukspolitiske virkemidler og derigjennom være et kompetansesenter for kommunene.

Landbrukets betydning og rolle i kommunene er svært varierende. Det er stor forskjell i kommunenes størrelse og naturgrunnlag, bosetning og næringsstruktur. Dette gjelder også for andre forhold som utbyggingspress, nedbygging av jordbruksareal, fraflytting, sysselsetting m.m.

Dette bakteppet er et viktig moment som må vektlegges i den landbrukspolitiske dialogen med kommunene. Dialogen må i størst mulig grad være tilpasset den enkelte kommunes utfordringer og muligheter, og ta opp i seg at kommunene har svært forskjellige forutsetninger for å fylle rollen som landbrukspolitisk aktør.

Aust-Agder er et lite fylke både i areal og antall kommuner. Det gir god oversikt, korte avstander, stor grad av samlokalisering av etater og god, personlig kontakt mellom nøkkelpersoner. Denne kontakten gir embetet tillit og legitimitet i forhold til kommunene, andre etater og organisasjoner, samtidig som vi beholder en viss distanse.

Det legges vekt på samordning av embetets initiativ overfor kommunene både for å oppnå bedre måloppnåelse og for å spare ressurser i kommuner og embetet.

Fylkesmannen i Aust-Agder har valgt å prioritere dialog og direkte kommunikasjon i samhandlingen med kommunene.

På samlinger for ordførere, rådmenn og i møter med kommunene er det orientert om overføring av oppgaver til kommunene når det gjelder landbrukspolitiske virkemidler, og det ansvar kommunene har med hensyn til gjennomføring av nasjonal landbrukspolitikk.

Den landbrukspolitiske kommunedialogen kan deles inn i følgende elementer:

Gruppedialog

Dette er fagsamlinger/kurs hvor en behandler sentrale fellestema, utviklingsoppgaver, prosjekt som er aktuelle og viktige satsingsområder. I disse samlingene trekker en også inn andre avdelinger i embetet og Innovasjon Norge etter behov.

Opplæringstiltak

Dette er mer rendyrkede opplæringstiltak innen for f. eks. lovforvaltning som retter seg både mot administrativt og politisk nivå i kommunene.

Samarbeidsforum

Landbruksavdelingen deltar i et etablert samarbeidsforum mellom det regionale og kommunale nivå i næringskollegiet med fylkeskommunen, Innovasjon Norge, fylkesmannen og kommunens næringsansvarlige.

Kulturlandskapsgruppa er et annet tverrfaglig organ hvor landbruksavdelingen samhandler med fylkeskommunen, kommunene og landbruksnæringen.

Informasjon

Det legges betydelig vekt på å benytte e-post til å viderefremme aktuelt stoff til kommunene. Fylkesmannens hjemmeside brukes aktivt til informasjon.

25.3 Miljøvirke-
midlene i jord-
bruket og de
økonomiske virke-
midlene i skog-
bruket

I 2004 har fylkesmannen gjennomført en evaluering av kommunesatsingen på landbruksområdet. Evalueringen viser at kommunene er enige om at kommunaliseringen har styrket lokaldemokratiet og skapt et større engasjement om landbrukspolitiske utfordringer.

Det er stort sett godt samsvar mellom aktivitetsbudsjett og oppnådde resultater innenfor ordningene. Regelen om at maksimalt 50 % av midlene til nærings- og miljøtiltak i skogbruket kan nyttes til skogsveier, ser hittil ikke ut til å skape problemer i Aust-Agder.

Vurdering av
resultatområde 25

Vi har gjennomført en evaluering av overføringen av økonomiske og juridiske virkemidler i landbruket til kommunene. Det generelle inntrykket er at kommunene er godt fornøyd med oppfølgingen fra fylkesmannen.

Vi ser imidlertid behov for å styrke den landbrukspolitiske dialogen med kommunene, og vil i økende grad framover fokusere på kontakt med politisk og administrativ ledelse i kommunene.

Som helhet vurderes det som full måloppnåelse på resultatområdet.

Resultatområde 30 – 39 Utdannings- og forskningsdepartementet

Tilsyn mot
kommunene

Tilsyn

Tilsyn på utdanningsområdet var et hovedsatsingsområde i 2004 i oppdragsbrevet fra UFD. Fylkesmannens utdannings- og familieavdeling har i 2004 lagt ned et betydelig arbeid med å systematisere tilsynsarbeidet mot kommunesektoren i forhold til utdanningsområdet, barnevern og tverrsektorielle områder. Arbeidet har foregått som internt utviklingsarbeid, samhandling med barnevern og helse og særlige tilsyn ut mot sektoren. Vi har arbeidet med tilsyn ut fra to hovedmodeller: en systemrevisjonsmodell og en dialogbasert modell. Etter tilsynene er det utarbeidet rapporter og evaluering av tilsynene.

Det er gjennomført tilsyn i 8 kommuner etter ulike modeller og omfang. Dessuten har vi deltatt på felles kommunebesøk under fylkesmannens ledelse.

På utdanningsområdet er følgende gjennomført. I 3 kommuner på områdene kap 9a og kap 5. I 2 kommuner på områdene oppl kap 9a, oppl kap 5, oppl § 8-2, forskrift til oppl § 2-1, oppl §2-15 og oppl § 4a-1

KOSTRA-analyser som grunnlag

I 2 kommuner etter spesielt pålegg fra UFD angående gruppestørrelse. I 1 kommune i forhold til kommunens systemer for samhandling og samordning rundt tilbud til barn og unge med store og sammensatte bistandsbehov. Tilsynet var rettet mot barnevern, helse, PPT, skoler og barnehager

I forkant av disse tilsynene har utdannings- og familieavdelingen laget KOSTRA-analyser for utdanningssektoren. En viktig del var utarbeidelse av et fyldig utfordringsnotat. For hvert av tilsynstemaene ble det presentert relevant statistikk (GSI, KOSTRA, skoleporten.no, tilstandsrapporteringen). Spørsmålene til kommunene tok utgangspunkt i denne statistikken. Problemstillingene i notatet har blitt presentert og dannet utgangspunkt for diskusjonen med kommunene på møtene.

For på få et bedre grunnlag ved tilsyn og rapportering, har avdelingen i 2004 styrket innsatsen på kvalitetsvurdering, dokumentasjon/statistikk og analyse. Tilstandsrapporten for 2003 ble utvidet med et eget ressurskapittel der den ressursmessige tilstanden for utdanningssektoren i fylket ble analysert. Data fra KOSTRA og fra GSI ble trukket inn i denne analysen.

Utdannings- og familieavdelingen har deltatt i to effektiviseringsnettverk sammen med KS; henholdsvis nettverkene Sør 4 og Sør 2. Sistnevnte nettverk inneholder 7 kommuner fra vårt fylke. Vi har utarbeidet KOSTRA-notat med fokus på ressursinnsats til dette nettverket, og i tillegg bidratt i å bearbeide og analysere kvalitetsindikatorer knyttet til læringsmiljø og læringsutbytte.

Satsingen på området kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse vil bli opprettholdt i 2005. I tillegg til analyser av typen nevnt ovenfor, vil vi utarbeide beskrivende statistikk til bruk for valg av tilsynsobjekter og for områdeovervåkning.

I tillegg kan det bli aktuelt å gjøre statistiske analyser på utvalgte tema.

Tilsyn mot friskoler og folkehøgskoler

I Aust-Agder var det i 2004 10 godkjente friskoler, hvorav to videregående skoler med paralleller i offentlig skole og to uten, samt 6 grunnskoler hvorav en ennå ikke har startet opp. En av grunnskolene (Skjærgårdsskolen) ble fratatt godkjenningen som friskole, men er fra 01.01.05 godkjent som privat grunnskole uten statstilskudd. På tilsynsbesøkene (fire skoler i 2004) har vi gått gjennom nye regler i friskoleloven og hatt dialog om skolens planer, elevsituasjonen, personalsituasjonen, budsjett og regnskap.

Vi har telefonisk kontakt med folkehøgskolene angående økonomisk tilsyn, det er ikke gjennomført besøk i 2004.

Tilsyn med sosiale – og medisinske institusjoner

Det er ikke gjennomført særlig tilsyn mot sosiale- og medisinske institusjoner. Det er fylkesmannens generelle inntrykk at enheten drives forsvarlig og har derfor ikke prioritert særlige tilsyn. Fylkesmannen har hatt kontakt med rektor. Det er planlagt tilsyn med Institusjonsundervisningen i 2005.

Tilsyn er gjennomført i h.h. til tildelingsbrev

Lovlighetskontroll og klage

Det er fortsatt relativt få klager på enkeltvedtak om spesialundervisning i begge skoleslag.

Fylkeskommunen og flere av kommunene har delegert det økonomiske ansvaret og myndigheten til å fatte vedtak til rektor. Vi har mottatt signaler som tyder på at foreldre føler seg presset til ikke å klage fordi skolen har en fast økonomisk ramme. De får forståelsen av at økte utgifter til spesialundervisning vil gå på bekostning av annen opplæring.

Klagesaker på områdene spesialundervisning i grunnskolen og spesialundervisning for voksne og utfall av disse

Klager spesialundervisning	Medhold	Delvis medhold	Avslag	Annet	Sum
Grunnskole		3	1	1	5
Voksenopplæring					0
Sum		3	1	1	5

Klagesaker på andre områder for grunnskolen og utfall av disse

Andre områder for grunnskolen	Medhold	Delvis medhold	Avslag	Annet	Sum
KRL -					0
Skolevalg	1				1
Skyss/farlig skolevei	2		1		3
Utsatt skolestart					
Fremskutt skolestart			1		1
Skolemiljø		1		2	3
Bortvisning			3		3
Forsvarlige gruppestørrelser	1			1	2
Klage på opplæringstilbudet		1			1
Klage på standpunktkarakter	2	7	10		19
Sum	6	9	15	3	33

Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem

Eksamen

Fylkesmannen skal se til at skriftlig og muntlig eksamen blir gjennomført i fylket etter sentrale retningslinjer. Fylkesmannen har sammen med opplæringstjenesten i fylkeskommunen gjennomført veiledning og informasjon til de videregående skoler gjennom to til tre årlige informasjonsmøter med skolene.

Fylkesmannen, Utdanningsdirektoratet og tre videregående skoler i Aust- og Vest-Agder har i samarbeid utviklet en ny digital eksamensform i faget rettslære. Tvedestrand vgs og Arendal vgs gjennomførte våren 2004 en fulldigitalisert eksamen i det samme faget. Prosjektet har vært vellykket for alle involverte parter.

Fagpersonregisteret i fylket er oppdatert i samarbeid med skolene.

Fylkesmannen skal se til at skriftlig og muntlig avgangsprøve blir gjennomført etter sentrale retningslinjer. Fylkesmannen har gjennomført veiledning, informasjon og skoloring av fagpersoner og sensorer til avgangsprøven. Avvikling av eksamen/avgangsprøva ble gjennomført i 2004 uten rapporter om brudd på reglement.

Resultat og måloppnåelse i hht. oppdrag.

Nasjonale prøver og skoleporten.no

Fylkesmannens utdannings- og familieavdeling har en stor og omfattende rolle i arbeidet rundt nasjonale prøver og skoleporten.no.

Sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

Grunnskolen

Veiledning, informasjon og skolering av skoleeier og skoleledere, og oppfølging av eksternvurderere er sentrale arbeidsoppgaver som fylkesmannen har utført.

Nasjonale prøver utgjør et stort volum av arbeidet ved avdelingen. Det har vært helt vesentlig for implementeringen av prøvene og det påfølgende kvalitetsutviklingsarbeidet og gjennomføringen av de mange lokale skoleringene av faglærere at utdannings- og familieavdelingen har gått så tungt inn i arbeidet. Det er viktig at arbeidet også framover er høyt prioritert. Arbeidet med skoleporten har omfattet informasjon, dataanalyse i forhold til tilsyn, veiledet i bruk av databasen. Fylkesmannen har informert om skoleporten på flere møter med kommunene, videre arrangert oppstart samling sammen med en kommune og KS.

Resultat og måloppnåelse i hht. oppdrag.

IKT

Fylkesmannen sitter i styringsgruppa for prosjektet "e-læring på Sørlandet". Prosjektet skal sluttrapporteres våren 2005.

Fylkesmannen har fått formidlet departementets satsinger og prioriteringer i prosjektet ut til skolene. Skolene har gjennom prosjektet også høstet verdifulle erfaringer når det gjelder å tilegne seg kunnskap om bruk og implementering av digitale læringsressurser i opplæringen.

Fylkesmannen har formidlet departementets satsinger i program for digital kompetanse til kommunene og fylkeskommunen

Resultat og måloppnåelse i hht. oppdrag.

Lærende nettverk

Fylkesmannens utdanningsavdeling har tildelt midler til nettverkene.

Fylkesmannens rolle har vært å bidra til at det etableres kvalitetsutviklende samarbeid skoleeierne imellom og samarbeid mellom skoleeiere og relevante fagmiljøer.

Kvalitetsutvikling

Tilskudd til pedagogisk utviklingsarbeid i grunnskolen og videregående opplæring.

Fylkesmannen har hatt løpende kontakt med kommunene gjennom møter og andre informasjonskanaler der det er informert om midler, statlige føringer og tilskuddsordninger. De kommunale planene er grunnlag for overføring av midler. De tildelte statlige midlene til kompetanseutvikling på kap 0226 er fordelt gjennom direkte overføring til kommunene og ved at en, etter avtale med kommunene, har satsset på felles, regionale tiltak. Fylkesmannen har bevisst arbeidet for å koordinere innsatsen idet vi ser midler til ulike programmer i sammenheng. Som eksempel nevnes leselystprogrammet og den kulturelle skolesekken.

Midlene til videregående opplæring er overført til fylkeskommunen og viderefordelt til skolene.

Tilskuddene er etter vår informasjon benyttet i henhold til føringene, jf.

Økonomirapportering

For de frittstående skolene har vi hatt egne informasjonsmøter, midler er fordelt etter utarbeidet plan med tiltak.

Verdiprojektet

Fylkesmannen har deltatt i prosjektgruppe og formidlet føringer på området. Det er oppfordret til en helhetlig satsing der alle sider ved oppvekst – og læringsmiljøet blir sett i sammenheng.

<i>Minerva</i>	Fylkesmannen har fått et delegert ansvar for Minerva prosjektet. Vi deltar i sentral styringsgruppe for prosjektet og medvirker til at skolene blir informert om prosjektet og har saksbehandleransvar for region sør herunder oppfølging, veiledning og kompetanseutvikling. Tilskudd til de deltakende skolene utbetales etter søknad.
<i>Gi rom for lesing</i>	Fylkesmannen har i likhet med foregående år gitt tilskudd til en rekke kommuner og skoler som har satt i gang prosjekter i samsvar med tiltakene i strategiplanen "Gi rom for lesing". Bredde, mangfold og kvalitet har vært avgjørende for våre prosjektvalg.
<i>TRAS</i>	I Aust-Agder er TRAS (tidlig registrering av språkstimulering) et prioritert område under "Gi rom for lesing". Grimstad kommune har fått prosjektmidler og vil være en pilot-kommune i vårt.
<i>Etterutdanning i norskopplæringen</i>	Fylkesmannen har informert om midler til etterutdanning på feltet og har mottatt flere søknader om tilskudd. Kommunene har fått tildelt utviklingsmidler etter søknad. Tildelingen har vært i tråd med departementets prioritering og føringer på området om å finne gode løsninger når det gjelder læring i arbeidslivet.
<i>Likeverdig utdanning</i>	Sammen med NAFO har Fylkesmannen fått etablert fokusvirksomheter i fylket, som i samarbeid med NAFO skal legge spesielt vekt på utvikling av metoder for bedre å sikre opplæringen av språklige minoriteter. Et av siktemålene ved samarbeidet er at denne opplæringen skal inkluderes i skoleeierens og skolens plandokumenter, jf. strategiplanens tiltak 5. Dette arbeidet fortsetter i inneværende år.
	<p>Tilskuddsforvaltning</p> <p>Fylkesmannen har informert kommunene om endringer i rutiner for tilskudd til leirskoleopplæring og utbetalt tilskudd i henhold til ny modell. Tilskudd til fremmedspråklig undervisning av barn og voksne er overført kommunene fylkeskommunen etter søknad. Fylkesmannen vil bemerke at tilskuddsordningen til fremmedspråklige er arbeidskrevende for embetet og ordningen er i seg selv ressurskrevende. Det vises for øvrig til økonomirapportering</p>
	<p>Adferdsproblematikk</p> <p>Fylkesmannen har samarbeidet med BUP (Barnespsykiatrisk poliklinikk) om skolering av skoleledere, lærere og PPT i hvordan de voksne skal ta vare på hverandre og samhandle når de møter utfordrende og vanskelig adferd hos barn og unge.</p> <p>Den statlige satsingen innenfor mobbing og informasjon om denne er formidlet til kommunene. Kommunene er oppfordret til å se dette feltet i en helhetlig sammenheng med det totale læringsmiljøet.</p>
	<p>Spesialundervisning / PPT</p> <p>Fylkesmannen har informert og veiledet kommunene i henhold til oppdragsbrevet. Tilsyn med sektorene er tatt samtidig med kommunetilsynet. Se over. Klagesaker angående spesialundervisning er beskrevet over. En del av arbeidet foregår i nettverk. Det er etablert nettverk mellom kommunesektoren og det statlige spesialpedagogiske støttesystemet på flere områder bl.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minoritetsspråklige v/ Torshov kompetansesenter

- Barn og unge med ervervede hjerneskader v/ Øverby kompetansesenter
  - "Den konfliktløsende skolen" v/ Sørlandet kompetansesenter
  - Store språk- og talevansker v/ Bredtvet kompetansesenter
- Videre deltar fylkesmannen i nettverk i forhold til Utdanningsdirektoratet. Det gjelder regionale nettverk angående:

- Oppfølging av kap 9 i St.m.30 og
- "Prosjekt statped 2005"

Utdannings- og familieavdelingen har videreført en nettverksgruppe på området hjelpe- og læremidler, den er støttegruppe for kommunene og bredt sammensatt av ledere fra Hjelpemiddelsentralen (HMS), Sørlandet kompetansesenter (SKS), Habiliteringstjenesten for barn og unge (HABU) og kommunene.

Fylkesmannen har og i 2004 deltatt i et ledernetverk for PP-tjenesten med informasjon og veiledning.

Tverretattlig og tverrfaglig samarbeid

Det er også etablert en samarbeidsgruppe der helse- og sosialavdelingen deltar – SAMBU. I 2004 ble det samarbeidet om tilsyn, flere forebyggende og helsefremmende tiltak bl.a angående fysisk fostring og kosthold. Strategiplan for psykiatri - barn og unge og TRAS ("Gi rom for lesing"). Det er også startet et arbeid for å opprette en nettverksgruppe i fylket i forhold til barn og unges psykiske helse – med representasjon fra ansvarlige faglige organer på flere nivåer.

"Se mitt språk" Tegnspråkopplæring for foreldre til døve og sterkt tunghørte barn.

Embetet har et særoppdrag på området "tegnspråkopplæring for foreldre til døve og sterkt tunghørte barn". Arbeidet er gjennomført som planlagt i 2004. Det er et større nordisk samarbeid innen materiellutvikling, pedagogikk og metodikk.

I den sammenheng er det gjennomført en nordisk konferanse med tema "Tegnspråkopplæring for foreldre til døve og sterkt tunghørte barn" i Oslo. Konferansen ble gjennomført med støtte fra Nordisk Råd.

Prosjektleders oppgaver i 2004

- Videreføre opplæringsprogrammet etter oppsatt plan.
- Lede LIKU (Landsdekkende informasjon- og koordineringsutvalg)
- Lede kompetansehevingsprogram for tegnspråklærerne ved hørselssentrene og Ål folkehøgskole.
- Lede kompetansehevingsprogram for forelesere i temadelen i opplæringsprogrammet
- Delta på RIKU (Regionale inntaks- og koordineringsutvalg)
- Nettverksopplæring og modellutprøving

Gjennomført i h.h. til tildelingsbrev.

Resultatområde 40 – 49 Barne- og familiedepartementet

Resultatområde 41 – Barnehager

Fylkesmannen forvalter de statlige tilskuddsordningene, fatter vedtak om tildeling av tilskudd til den enkelte barnehageeier og betaler ut tilskuddet via kommunene. I 2004 ble det utbetalt statstilskudd til drift kr 162 749 167, kr 6 681 779 i investeringstilskudd, kr 14 580 491 i tilskudd til tiltak for barn med

funksjonshemming, kr 1 064 815 til tiltak for bedre språkforståelse og 7 075 787 i skjønnsmidler - totalt kr 192 152 039.

Det var i 2004 også nødvendig med en gjennomgang og nærmere veiledning i de ulike tilskuddsordninger for barnehager, slik at kommuner og private eiere følte seg trygge på og visste hvordan de skulle forholde seg til disse.

41.2 Barnehager - Oppgaver etter barnehageloven

Aust-Agder mottok 18 klager etter barnehageloven § 7 i 2004. 17 klager er behandlet og kommunens vedtak er funnet i orden. 1 klage er ennå ikke ferdig behandlet på grunn av at kommunen ikke har klart å fremskaffe en utregning som fylkesmannen kan bruke som grunnlag i saken. Det er ikke mottatt søknader om dispensasjon etter barnehageloven.

Resultatområde 44 - Familievern

Det er kun ett familievernkontor i Aust-Agder. Det er gjennomført ett tilsynsbesøk med virksomheten ved familievernkontoret i fylket. Fylkesmannen hadde ingen spesielle merknader i forbindelse med tilsynet. Kontoret er hovedsakelig bemannet med fagfolk som har lang erfaring. Alle terapeutene fungerer også som familiemeklere. Det er mottatt 1 skriftlig og 1 muntlig klage fra brukere av familievernkontoret. Alt er utført i henhold til krav under resultatområde 44.

Resultatområde 45 - Barnevern

45.2 Fritak fra taushetsplikt

Fylkesmannen behandlet 2 saker om fritak fra taushetsplikt for ansatte i barnevernstjenesten i 2004. Det var ingen saker for ansatte i grunnskolen eller barnehagen i 2004.

45.3 Kompetansetiltak / informasjons- virksomhet

Det ble også i år arrangert barnevernkonferanse som et samarbeidsprosjekt mellom Fagteamet og fylkesmannen. Temaet i 2004 var barnevern for barn med minoritetsbakgrunn. Som foreleser ble brukt Marianne Skytte fra Universitetet i København. Videre har fylkesmannen arrangert erfaringskonferanse som et ledd i felles fosterhjemspan. Konferansen ble i år holdt i samarbeid med Arendal kommune og Nyli familiesenter. Amy Holtan fra Universitetet i Tromsø holdt foredrag.

Resultatområde 46 – Foreldreveiledning

Fylkesmannen i Aust-Agder har vært i møte med BUF-etat der foreldreveiledning var ett av temaene. Det ble opprettet en gruppe der blant annet representant fra fylkesmennene i vår region og BUF-etat er representert. Gruppen skal arbeide frem et forslag til videre arbeid og samarbeid på området foreldreveiledning.

Aust-Agder har to veiledere som har fått opplæring i veiledning av ansatte i flyktningmottak og ansatte i kommunene som arbeider med flyktningfamilier. Innsatsen på området er i 2004 konsentrert om direkte veiledning til kommuner og flyktningmottak og gjennomføring av kurs for barnefamilier med flyktningbakgrunn, bearbeiding av blant annet krigsopplevelser gjennom deltakelse i barnegrupper. Fylkesmannen i Aust-Agder bidro økonomisk til gjennomføringen.

Under resultatområde 46 er oppgavene utført i henhold til krav.

Likestilling i
embetet**Resultatområde 49 Likestilling**

Oversikter over antall ansatte hos Fylkesmannen i Aust-Agder fordelt på kjønn, stillingskategorier og lønnsnivå pr. 1.1. 2004 og pr. 1.1.2005:

Oversikt over ansatte fordelt på kjønn, stillingskategorier og lønnsnivå pr. 1.1. 2004:

	Alle ansatte	Sekretærnivå	Saksbehandlernivå	Ledere
	Menn - Kvinner	Menn - Kvinner	Menn - Kvinner	Menn - Kvinner
Antall	40 - 46	1 - 8	30 - 32	9 - 6
Andel i %	46,5 - 53,5	11 - 89	48,4 - 51,6	60 - 40
Snittlønn i ltr.	49,5 - 44,2	23 - 30	47 - 44,5	61,2 - 60,5
Differanse ltf.	5,3	4	2,5	0,7

Snittlønn i ltr. er ekskl. Fylkesmann på kontraktslønn

Oversikt over ansatte fordelt på kjønn, stillingskategorier og lønnsnivå pr. 1.1. 2005:

	Alle ansatte	Sekretærnivå	Saksbehandlernivå	Ledere
	Menn - kvinner	Menn - Kvinner	Menn - Kvinner	Menn - Kvinner
Antall	38 - 46	1 - 8	29 - 31	8 - 7
Andel i %	45,2 - 54,8	11,1 - 89,9	48,3 - 51,7	53,3 - 46,7
Snittlønn i ltr.	51,3 - 47,1	28 - 32,8	49,2 - 47,7	63,6 - 63,4
Differanse ltr.	4,2	4,8	1,5	0,2

Snittlønn i ltr. er ekskl. Fylkesmann på kontraktslønn

Fordeling av kvinner og menn på avdeling pr 1.1. 2005:

Avdeling – 1.09.04	Antall kvinner	Antall menn	Sum
Ledelsen		2	2
Same	2		2
Adme	13	3	16
Beredskapsavdelingen	1	4	5
Justis- og byggesaksavdelingen	1	3	4
Landbruksavdelingen	4	8	12
Miljøvernavdelingen	6	9	15
Sosial- og helseavdelingen	10	5	15
Utdannings- og familieavdelingen	9	4	13
Sum	46	38	84

Det fremgår av oversiktene at kjønnsfordelingen totalt i embetet må anses som tilfredsstillende. Også på saksbehandler- og ledernivå er totalfordelingen rimelig god. Av 7 avdelingsdirektører er 3 kvinner, og av 15 ledere totalt er 7 kvinner. På sekretærnivå er det imidlertid klar overvekt av kvinner. Regjeringen har som mål 40 % kvinneandel i statlige lederstillinger innen 1.07. 2006. Fylkesmannen i Aust-Agder har etter foranstående 47 % kvinnelige ledere.

Kjønnsfordelingen varierer likevel betydelig mellom avdelingene. Eksempelvis har administrativ enhet, sosial- og helseavdelingen, samt utdannings- og familieavdelingen et klart mannsunderskudd, mens landbruksavdelingen og miljøvern avdelingen har tilsvarende kvinneunderskudd. Grunnet liten turnover i embetet er det vanskelig å gjøre noe med dette på kort sikt.

Lønnsnivået for kvinner ligger gjennomgående under i embetet totalt, men forskjellen er redusert noe i forbindelse med årets lokale og sentrale lønnsforhandlinger (fra 5,3 lønnstrinn i embetet totalt pr 1.01. 2004 til 4,2 lønnstrinn ett år senere). En del av årsaken ligger i overvekten av kvinner på sekretærnivået.

På saksbehandlernivå er lønnsforskjellen mellom kvinner og menn redusert i løpet av året fra 2,5 lønnstrinn pr 1.01. 2004 til 1,2 lønnstrinn ett år senere. Samtidig er det nå ikke forskjell mellom kvinner og menn i gjennomsnittlig avlønning på ledernivået.

Avslutningsvis bemerkes at det i løpet av året er nedsatt egen arbeidsgruppe i embetet som både skal vurdere likestillingstiltak innad i organisasjonen og se på Fylkesmannens utadrettede virksomhet i et likestillingsperspektiv. Vi har de senere år registrert betydelig høyere sykefravær blant kvinner enn menn i embetet. Det vil være naturlig for arbeidsgruppen bla. å analysere årsaker til dette og eventuelt se på mulige tiltak, selv om fraværet i mange tilfeller skyldes kreft.

Likestilling i ekstern virksomhet

Fylkesmannen i Aust-Agder har flere tiltak og oppdrag som gjennomføres i vår utadrettede virksomhet. Som et gjennomgående tiltak har Fylkesmannen i Aust-Agder i 2004 tilstrebet lik fordeling menn og kvinner som bidragsyttere og foredragsholdere på våre kurs og konferanser og andre oppdrag som for eksempel sensorer og prosjektmedarbeidere med mer.

Aust-Agder har en oppdragsfunksjon for region Sør-Norge for Minerva, med sekretariatsfunksjon og forvaltning av prosjektmidlene for regionen. Koordineringsarbeidet i regionen er rettet mot 18 skoler, både barne-, ungdoms- og videregående skoler. Det er 8 utvalgte prosjektskoler i Aust-Agder som arbeider med å få flere jenter til å velge realfag. For å stimulere til dette brukes blant annet kvinnelige veiledere og mentorer for jentene. Se nærmere under Utdanningsområdet.

Fylkesmannen deltar i "Kommuner i likestillingsnett i Agder", et nettverk i regi av KS Agder. Intensjonen med kommuner i likestillingsnett i Agder er å endre den dårlige statistikken for likestilling som foreligger for Sørlandet. Det planlegges flere aktiviteter frem til 2005. I 2004 har aktiviteten vært mye konsentrert om å få til bedre integrering av likestillingsspørsmål i kommunens styringsdokumenter og planer. Det gjennomføres blant annet likestillingstest i enkelte kommuner. Bykle kommune i Aust-Agder kom svært godt ut av testen. I 2005 er Vegårshei en av kommunene som skal testes. Fylkesmannen støttet i 2004 likestillingsnettverket med kr 40 000.

Reduksjon av uønsket deltid

Grimstad kommune deltar i et sentralt KS-prosjekt for å redusere bruk av uønsket deltid. I tillegg er mange andre Agderkommuner opptatt av dette, bl.a. kommuner som deltar i Kommuner i likestillingsnett.

Fasett 2002

Kvinnelige etablerere:

- Fylkesmannen var i 2004 medarrangør på kurs for kvinnelige etablerere.
- EtablererService (som vi er med å finansierer) arbeider for å få flere kvinner til å etablere egen bedrift.
- Vi har i 2004 opprettet en ny nettverksgruppe for kvinnelige etablerere i Aust-Agder.

Fasett 2002 ble arrangert i Arendal, og da som et samarbeid mellom fylkesmennene og fylkeskommunene i Aust- og Vest-Agder og Innovasjon Norge. Da Fasett 2004 ble arrangert i Göteborg, med fokus på (småetablerere) bedriftsutvikling rundt Skagerrak, deltok ca 20 personer fra Aust-Agder på konferansen. Dette var en oppfølging av Fasett-konferanse som ble gjennomført i Arendal i 2002. Hensikten med Fasett-konferansene er blant annet å skape langsiktige og bærekraftige nettverk. Denne prosessen startet i Arendal, fortsatte i Västra Götaland og går videre til et kommende Fasettarrangement i nord-Jylland i 2006.

Fylkesmannen i Aust-Agder bidro også i 2004 til Kreative Kvinner sin årlige utstilling. En rekke virksomheter ble presentert, og utstillerne kom fra hele fylket. Utstillingen er den tolvte i rekken etter at dette næringsforumet for kvinner i Aust-Agder ble stiftet. Hensikten med næringsforumet og den årlige utstillingen er å synliggjøre og styrke kvinners posisjon i næringslivet. Forumet er også hjelpelig med å knytte kontakter mellom bedrifter og hjelper også til med markedsføring og kontaktformidling.

Prosjektet "Å utløse menneskelige ressurser" er et likestillingsprosjekt for Aust- og Vest-Agder som ble startet av Agderrådet. Prosjektet har mange delprosjekter, og Fylkesmannen i Aust-Agder har hatt ansvar for gjennomføring av delprosjektet på barnehageområdet der Grimstad og Kristiansand er deltakerkommuner. Prosjektet i Grimstad ser blant annet på om type barnehagetilbud og åpningstider som tilbys i barnehagene kan være en av grunnene til at mange kvinner velger deltidsstillinger, spesielt i yrker innen sosial- og helse. Prosjektet avsluttes i 2005.

Det arbeides for å rekruttere og ikke minst beholde, menn i barnehagene (MIB). I Aust-Agder har vi i flere år hatt et nettverk av mannlige ansatte som har hatt samlinger og turer sammen. Dette mener de selv kan bidra til at de blir lenger i jobben. Fylkesmannen bidrar økonomisk til felles samlinger og kursing av enkeltpersoner som igjen holder "foredrag" for MIB i Aust-Agder.

Strategiplanen, "Gi rom for lesing", fra Utdanningsdirektoratet setter fokus på barn og unges leseferdigheter. Ett av tiltakene har vært å lage rene guttegrupper og rene jentegrupper som fungerer i kortere perioder. Det fokuseres i disse periodene blant annet på type litteratur, og det legges vekt på å finne ut hvilken litteratur som appellerer til gutter, og hva som fenger jenter. Det viser seg at det å få hjelp og veiledning på valg av litteratur fører til økt leselyst, og lesemengde påvirker igjen leseferdighetene.

Fysisk aktivitet er nå fokus i de fleste sammenhenger. Flere barn og unge blir overvektige og er i dårlig fysisk form. Flere skoler i Aust-Agder har startet opp med ulike aktiviteter tilpasset etter kjønn, interesser og ferdigheter. De har blant annet lagt opp til midttidordninger som gir mulighet for barn og unge til å drive fysisk aktivitet daglig. Resultatene er så langt svært positive. *Under resultatområde 49 er oppgavene utført i henhold til krav.*

Resultatområde 50 – 55 Justisdepartementet

Resultatområde 51 - Siviladministrasjon

51.1 Stiftelser

Det var registrert 142 stiftelser med plikt til å sende inn regnskap i fylket pr. 31.12.04. Det er behandlet 173 saker i 2004(inkl. 86 regnskaper). Det er fattet vedtak i 20 saker om omdanning, 8 av sakene gjelder oppløsning. Det er fattet 2 vedtak om klassifisering (næringsdrivende). 40 stiftelser har ikke innsendt regnskaper for 2003. Kontrollen har gitt grunnlag for å foreta nærmere undersøkelser av stiftelsenes forvaltning og drift i 2 saker(fulgt opp merknader fra revisor). Det er ikke vurdert granskning av styrets forvaltning av stiftelser i noen saker i 2004.

51.2 Vergemålsloven

Fylkesmannen har hatt god kontakt med overformynderiene og kommunerevisjonen ang overformynderegnskapene. Fylkesmannen har avholdt 2 møter med overformynderiene i hhv Bygland og Valle. På møtene deltok kommunerevisor, overformynderne og 3 personer fra fylkesmannen. På møtene gikk vi blant annet gjennom overformynderiets rutiner og saksbehandling. Fylkesmannen la vekt på at riktig regnskapsførsel og god jus gir den beste rettsikkerheten for personene som er i overformynderiet. Fylkesmannen har i 2004 desisert 15 overformynderegnskap og 15 hjelpevergeregnskap for 2003. Fylkesmannen behandlet 5 saker vedrørende overformynderi / vergemål som ikke angår regnskap i 2004. Det var både saker om lån av umyndiges midler, saker om forskudd på arv, samt om oppnevning av hjelpe- / setteverge, Fylkesmannen arrangerte kurs for overformyndere sammen med Vest-Agder i 2004.

Fylkesmannen har i 2004 foreslått ett nytt medlem til tilsynsrådene i fengslene overfor Justisdepartementet, samt foreslått at en av de tidligere medlemmene tar en ny tilsynsperiode.

51.3 Forlikråd

Det har vært avholdt kurs for forlikrådene i Aust- Agder i 2004 sammen med Vest-Agder. Fylkesmannen har for øvrig utført de tilsynsfunksjoner som er pålagt av departementet. Det har også i 2004 vært relativt få henvendelser fra forlikrådene og publikum. Departementets resultatmål er oppfylt.

51.5 – 51.7 Tomtefesteloven, dekningsloven og kommunale politivedtekter

Det er i 2004 ikke innkommet saker etter tomtefesteloven, saker etter dekningsloven eller om politivedtekter.

Resultatområde 52 – Borgerrettigheter

52. Rettshjelp

Antall saker innkommet i 2004 var totalt 766(inkl. saker hvor advokater selv har innvilget rettsråd). Antall avgjorte saker av fylkesmannen i 2004 var 486. Antall avslåtte søknader var 116. Fordeling av saker mellom menn og kvinner har med unntak av utlendingssaker vært hhv. 174 og 331. Ressursbruken for saker om fri rettshjelp har vært ca. 40 ukeverk. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært ca. 4-5 uker. Det resultatmål som departementet har satt på 2 mnd. er oppfylt.

52.2 Voldsoffererstatning

Fylkesmannen har avviklet behandlingen av voldsoffererstatningssaker i 2004. Det vises til særskilt rapportering til departementet for behandlingen av saker om voldsoffererstatning i 2004. Arbeidet har vært prioritert også i 2004. Antall avgjorte saker i 2004 var 8. Erstatning er innvilget i 7 saker.

52.3 Navneloven

De fleste saker er avgjort i løpet av 6 mnd. I relativt mange av saker måtte det innhentes politidokumenter og avventes avgjørelse av domstolene. De resterende 10 saker er oversendt Kontoret for voldsoffererstatning.

Fylkesmannen har mottatt 7 klagesaker i 2004. 6 saker er avgjort. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært ca. 8 uker.

53.1 Regional samordner innen samfunns-sikkerhet og beredskap

Resultatområde 53: Forebyggende samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har over flere år satset på å fremme forebyggende tiltak som skal redusere sårbarheten i fylket. Dette har gitt meget gode resultater også i 2004. Som eksempler kan nevnes Agder Energi sin plan for å dublere innmatingsveiene for kraft til Arendal by, jernbaneløp ROS-analyse med påfølgende plan for håndtering av farlig gods langs jernbanen, og ikke minst at kommunene etterspør og nytter risiko- og sårbarhetstenkning innen sitt planarbeid.

Som grunnlag for dette arbeidet nytttes Fylkesmannens risiko- og sårbarhetsanalyse fra -99 med løpende oppdateringer. Arbeidet gir Fylkesmannen god oversikt over store sikkerhetsmessige utfordringer i fylket, herunder særskilte risikoområder, risikovirkosomheter, samfunnskritiske funksjoner med mer. Et større arbeid ble igangsatt i 2004 med å anskueliggjøre risiko på kart. Arbeidet skal videreføres i 2005 med større satsning på bruk av GIS. Fylkesmannen samarbeider tett med kommunene, statlige etater og aktuelle beredskapsetater. Dette styrker helhetsoversikten over sårbarheten i fylket.

Ny avtale er utarbeidet med Tyholmen hotell for rask etablering av felles pressesenter i en krisesituasjon. Dette er en samarbeidsløsning for Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Arendal kommune, Agder Energi og Tyholmen hotell.

53.2 Veileder og pådriver overfor kommunene

Fylkesmannen har i 2004 gjennomført følgende aktiviteter for å gi råd og legge til rette for kommunenes forebyggende og systematiske arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap, samt bidra til å bedre kommuneledelsens evne til å håndtere ekstraordinære påkjenninger og kriser:

Det er gjennomført 4 tilsyn hvor beredskapsavdelingen også har fulgt opp med spørsmål knyttet til loven om helsemessig og sosial beredskap.

Tilsynene er gjennomført i kommunene:

- Iveland
- Bygland
- Evje og Hornnes
- Bykle

Det er gjennomført 4 fullskalaøvelser etter følgende mal:

1. Tilsyn.
2. Oppfølging etter tilsyn og gjennomgang av beredskapsplanene.
3. ROS- analyse på de spesifikke tema som er valgt som scenario.
4. Faglig oppdatering på det aktuelle scenario.
5. Kurs på presse- og informasjonstjeneste, publikumstjeneste, logg og journal samt etablering og drift av pårørendesenter.
6. Kommunen oppdaterer alle berørte planer.

7. Beredskapsdag i kommunen hvor ROS, BIS, alle berørte planer, internkontroll og øvelsen gjennomgås med kriseledelsen, berørte parter og de som skal delta på øvelsen.
8. Planlegging og koordineringsmøte med alle berørte etater.
9. Fullskalaøvelse med markører og alle berørte etater.
10. Evaluering umiddelbart og i ettertid skriftlig med konkrete oppfølgingspunkter.
11. Revisjon av ROS, BIS og berørte planer.

Scenario i øvelseskommunen:

- Gjerstad kommune – smittevern
- Vegårshei kommune – brann på sykehjem
- Evje og Hornnes kommune – smittevern
- Lillesand kommune - brann på sykehjem

Fylkesmannen har gjennom ovennevnte aktivitet arbeid aktivt for å styrke kommunenes evne til å samordne offentlige og private innsatsressurser ved kriser.

Fylkesmannen gir særlig prioritet til befolkningsrike og/eller spesielt risikoutsatte kommuner ved at kommunene Arendal og Grimstad gjennomgår tilsyn, faglig oppdatering, beredskapsdag og øvelse i 2005-2006 da dette faller naturlig inn i det etablerte tilsyns og øvingsmønsteret som er etablert i Aust-Agder.

Retningslinjer for Fylkesmannens bruk av innsigelse er ivaretatt ved aktivt deltakelse i intern plangruppe og planforum for derigjennom å informere og påvirke planleggerne til å vektlegge samfunnssikkerhet og beredskap. I tillegg er det gitt faglige innspill i meldings- og høringsfasen til reguleringsplaner, kommune- og kommunedelplaner samt konsekvensutredninger. Avdelingen har hatt ca 200 planer til gjennomgang og behandling. Det er i 2004 ikke fremmet noen innsigelser til arealplaner. Informasjon og veiledning om ROS-analyser og det å ta hensyn til samfunnssikkerhet i all kommunal planlegging er også ivaretatt gjennom Fylkesmannens kommunemøter, møter med ordførere og rådmenn, kommunale beredskapsdager, under planlegging av øvelser, i selve øvelsene og ellers i ulike fora. Oppdraget er fullt ut gjennomført i henhold til krav.

Resultatområde 54: Samordning ved kriser og krig

Fylkesmannens ledergruppe involveres i beredskapsplaner og hendelser på ledermøter. Det er et forum som aktivt nyttes til gjensidig informasjon og beslutningsforum. I tillegg er det utstrakt kontakt mellom beredskapsavdelingen og fylkesmannens øvrige avdelinger.

Samling/øvelse av fylkesmannens krisestab (seksjonsledere) ble gjennomført i form av plangjennomgang med påfølgende orientering og omvisning hos brannvesnet (110-sentralen), politiet (112-sentralen LRS) og hos Forsvaret (HV-07). Dette som et ledd i å innføre nye ledere i krisestabens samarbeidspartnere og stabens nødvendigvis store allsidighet.

Fylkesmannen har oppdatert kriseplanverk for ivaretagelse av samordningsfunksjonen ved kriser i fred,

*Samfunns-
sikkerhet og
beredskap*

*Fylkesmannens
krisestab*

men forutsetter langt på vei at samme planverket må brukes i forbindelse med sikkerhetspolitiske kriser og krig. Dette som et supplement til regionalt Sivilt beredskapssystem (SBS). Sistnevnte er ikke oppdatert i 2004. Dette i tråd med retningslinjer fra DSB.

Revisjon av plan for atomberedskap i Aust-Agder startet i 2004 og ble fullført januar 2005. ABU deltok sammen med Fylkesmannens krisestab på deres samling/øvelse.

Det er ikke innmeldt noe behov fra forsvaret eller andre kravstillere om behov for ressurser innen bygg og anlegg (BA-beredskap). Ressursdatabasen virker ikke, men "Medlemsmatrikkelen" fra Maskinentreprenørenes forening gir tilstrekkelige data slik behovet er i dag.

Forum for samfunns-sikkerhet og beredskap på sørlandet

Øvrig samordning innen samfunnssikkerhet ivaretas ved forum for samfunnssikkerhet og beredskap på Sørlandet. Det gjennomføres kvartalsvise møter hvor Politiet, Fylkesmennene i Aust- og Vest-Agder, Forsvaret og Siviltforsvaret gjensig informerer og utveksler erfaringer. Dette gir en trygg og god effekt med personlig kjennskap mellom etatene og med oppdatert informasjonsutveksling som viser at etatene er samkjørt.

Rasjoneringssystemet for matvarer er nedlagt og materiellet tilintetgjort. Rasjoneringssystemet for olje er nedlagt men materiellet blir fortsatt lagret.

Fylkesmannen har i 2004 ikke gjennomgått planverket for nøkkelpunkter og distriktobjekter i samarbeid med Forsvaret og øvrige regionale myndigheter. Dette i tråd med Forsvarets prioritering av saken..

Det har blitt gjennomført et møte i Fylkesberedskapsrådet i 2004. Møtet brukes aktivt for å samordne statlige myndigheters forventninger til samfunnssikkerhet og beredskap i fylket. Møtene nyttes i stor grad til å fokusere om særskilte risikoområder for samfunnskritiske funksjoner, både for å initiere videre satsning og ikke minst til å evaluere gjennomført arbeid. Viser igjen til Agder Energi og Jernbaneverket hvor vi har fått meget samfunnsnyttige løsninger. Oppdraget er fullt ut gjennomført i henhold til krav.

Trossamfunn

Resultatområde 56 – 59 Kultur- og kirke departementet

Det er 15 registrerte trossamfunn i Aust-Agder pr. 31.12.2004. Det ble utbetalt statstilskudd til 11 registrerte og 2 uregistrerte trossamfunn. Ingen trossamfunn fikk vigselfrett i Aust-Agder i 2004.

Det ble mottatt 21 søknader om askespredning i 2004. Alle ble innvilget.

Resultatområde 60 – 69 Kommunal- og regionaldepartementet

61.1 Samordning

Resultatområde 61 Samordning og omstilling

Vi har hatt "Et mest mulig samordnet og helhetlig embete i forhold til kommunene" som felles avdelingsovergrepene satsingsområde i 2004. Denne innfallsvinkelen har preget all vår oppgaveløsning både eksternt og internt i 2004.

Gjennom flere år har det vært lagt stor vekt på å få en enhetlig forståelse i embetet av hvordan samordning skal håndteres. De ukentlige ledermøtene, avdelingsmøtene og felles informasjonsmøter som holdes fire ganger i året, er de viktigste etablerte arenaer for å ta opp samordningsspørsmål internt. VP-arbeidet konkretiserer hvert år samordningsrutiner mellom avdelingene på aktuelle saksområder.

I 2004 ble det utarbeidet en ny Strategisk plan for embetet. Arbeidet ble ledet av en arbeidsgruppe med representanter fra både "nye" og "gamle" avdelinger i embetet. Underveis ble deler av strategisk plan diskutert i felles møter for alle i embetet.

Hovedstrategien for perioden 2004 – 2007 er:

Vi skal søke å oppnå resultater gjennom kommunikasjon og samordning.

- *Vi skal utføre oppgavene gjennom utstrakt bruk av kommunikasjon med vekt på dialog.*
- *Vi skal samordne oppgavene der dette gir bedre kvalitet og ressursutnyttelse.*

Vi har en omfattende kommunedialog basert på en fast innarbeidet møtестruktur. Møtестrukturen er grundig beskrevet i tidligere årsmeldinger. Dette gir grunnlag for god forutsigbarhet, systematikk og sammenheng. Siden vi bare har 15 kommuner i fylket, er kontakten tett og hyppig. Dette gjør at vi gjennomgående har meget god og helhetlig kunnskap om kommunene.

I 2004 ble det gjennomført spesielle samordningsmøter med kommunene Gjerstad, Lillesand og Arendal.

Siden 2004 var første året i ny kommunestyreperiode, ble det vinteren 2004 holdt to heldags møter for nyvalgte politikere i alle kommuner om Fylkesmannens oppgaver, rollefordeling og prinsipper for dialogen mellom kommunene og Fylkesmannen.

Statlige etatsjefsmøter er også en viktig arena for fylkesmannens samordningsvirksomhet. Det ble holdt 3 møter i 2004. KRD's nye retningslinjer for fylkesmannens samordning var spesielt tema på ett av møtene.

Oppdraget under samordning er fullt ut gjennomført i henhold til krav.

61.2 Omstilling i kommunene

I Aust-Agder har mye ressurser blitt brukt til omstillings- og moderniseringsarbeid. Det har i sørlandsfylkene vært spesiell fokus på et prosjekt om fylkessammenslutning. Både fylkesmannen og assisterende fylkesmann har personlig deltatt i dette. Oppdraget med omstilling i kommunene har blitt løst ved deltakelse i mange fora, og ikke i form av eget prosjekt.

Omstilling og modernisering har vært tema på Fylkesmannens kommunemøter (Fylkesmannen med avdelingsdirektører i møte med administrativ og politisk ledelse i kommunene). I tillegg har temaet vært på dagsorden både i Fylkesmannens møte med ordførerne og i møte med rådmennene. Det har vært en positiv holdning til omstilling og effektivisering, mange prosjekter er iverksatt i kommunene, og en positiv kobling er gjort mellom omstillingsarbeid og bruk av skjønnsmidler.

To større konferanser er gjennomført i Aust-Agder for alle kommunene på Agder i løpet av året. Et konstruktivt samarbeid mellom fylkesmennene bidrar til god helhetlig satsning. Fylkesmannen i Vest-Agder var initiativtaker til den første konferansen som ble gjennomført i Setesdalen.

Fokus på konferansen var "morgendagens indre Agder". Det var god deltagelse fra kommunene med en positiv holdning og et stort engasjement.

Den andre konferansen ble gjennomført etter initiativ fra "Knutepunkt Sørlandet", støttet av fylkesmennene og med KS som arrangør. Konferansen viste meget positiv holdning til modernisering og effektivisering, gode erfaringer fra prosjekter (støttet med skjønnsmidler) ble presentert. Hele konferansen ble gjennomført i en positiv og engasjerende tone med tanke på effektivisering i kommunene. I meget stor grad nyttes interkommunalt arbeid i prosjektene.

Forut for begge konferansene ble en tema-avis utarbeidet for å henlede oppmerksomheten på prosjekter og moderniseringsarbeidet.

Innad i embetet er det lagt vekt på å bevisstgjøre ledelsen og avdelingene om betydningen av omstilling og effektivisering i kommunene. Embetet har i stor grad bidratt til fylkets suksess med effektiviseringsnettverkene ledet av KS.

Fylkesmannen i Vest-Agder har i samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder nedsatt en ressursgruppe for modernisering og omstilling sammen med Høyskolen i Agder (HIA) og KS.

Da det er mange aktører involvert i kommunenes moderniserings-omstillingsarbeid vil det være viktig å spille på lag. Det er viktig å samarbeide slik at konflikter unngås og vi samtidig kan oppnå mer. Vi har hatt møter om våre ulike roller og på hvilke områder vi kan samarbeide. Gjensidig informasjonsutveksling er sentralt. Vi avtalte nytt møte i februar 2005.

Det er ingen prosjekter med tanke på kommunesammenslutninger i fylket. Effekten av moderniseringsarbeidet vurderes som positiv og nyttig. Den største gevinsten er oppnådd med bruken av skjønnsmidler koblet til effektivisering og interkommunalt arbeid. Prosjektene som gjennomføres viser at det er stor forståelse for effektiviseringsarbeid, og praktiske resultater som gir innsparing for kommunene har kommet i effekt.

Fylkesmannen har opprettet et eget nettsted der vi har lagt inn aktuell informasjon om moderniserings- og omstillingsprosjekter. Informasjon om skjønnsmidler til prosjekter, invitasjonsbrev samt retningslinjer for skjønnstilskudd er lagt ut. Nyttige linker til andre nettsteder, for eksempel til KR D og KS, er også lagt inn. Oppdraget er i stor grad utført i henhold til krav.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

Fylkesmannen har gjennomgått alle årsbudsjett og økonomiplaner og sjekket om de skal underlegges kontroll eller ikke. Vi har gitt tilbakemelding på dette til alle kommunene. Lillesand kommune er i ROBEK, og har vært registrert siden 2003. Vi har gjennomført lovlighetskontroll for denne etter kml § 60. Vi har gjennomført lovlighetskontroll av et kommunestyrevedtak etter § 59 nr1. Ingen av disse 2 budsjettene ble underkjent.

Vi har godkjent 2 lånevedtak samt ett vedtak om avdragsutsettelse for Lillesand.

62.1: Kontroll og godkjenning etter økonomi-bestemmelsene i kommuneloven

62.2 Økonomi-
forvaltning – vei-
ledning

Fylkesmannen har behandlet ett garantivedtak som ble godkjent.

Når det gjelder lovlighetskontroll tatt opp på fylkesmannens eget initiativ, jf kml § 59 nr 5, er det ikke truffet vedtak i noen sak innenfor kommuneøkonomifeltet.

Fylkesmannen har veiledet kommunene i økonomisk planlegging og forvaltning, både gjennom informasjonsmøter og via brev, telefon og e-post.

Fylkesmannen har veiledet og formidlet kunnskap om regelverk på økonomi-, rapportering og planleggingsområdet. Dette har skjedd både etter direkte henvendelser (brev, telefon og e-post) og gjennom informasjonsmøter el.lign.

Fylkesmannen har informert om statsbudsjettet, kommuneproposisjonen og inntektssystemet. Vi har holdt informasjonsmøter om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet hhv 13.05.04 og 07.10.04. Vi har laget informasjonsskriv til disse og svart på løpende henvendelser. Vi har blant annet gitt veiledning om psykiatritilskudd og toppfinansiering særlig ressurskrevende brukere.

Oppfølging av
ROBEK-
kommune

Fylkesmannen har gitt god veiledning og hatt tett oppfølging med Lillesand kommune. Kommunen har fått nødvendig og tett oppfølging med hyppige møter. Møtene har vært initiert både av kommunen selv og av fylkesmannen. Vi har blant annet veiledet angående rammer, forpliktende plan, låneopptak og avdrag på lånegjeld og inndekning av akkumulert underskudd. Vi har også hatt en rådgivningsfunksjon angående utarbeidelse av økonomiplan. Ellers har møtene vært preget av god dialog og gjensidig informasjonsutveksling.

Vi har veiledet og formidlet kunnskap om budsjett- og regnskapsbestemmelsene i lov og forskrift, herunder forskrifter, forskriftsendringer og standarder for god kommunal regnskapsskikk. Vi har blant annet gitt veiledning om lånegodkjenning av vedtak om låneopptak i IKS.

I forbindelse med budsjettgjennomgangen har vi gitt veiledning angående økonomisk planlegging og forvaltning, herunder rammer, regelverk etc.

Bruk av KOSTRA

Fylkesmannen har gitt faglig støtte og veiledning til kommunene i bruk av KOSTRA-data. Til kommunemøtene, jf. Aust-Agder-modellen, med Arendal, Gjerstad og Lillesand har vi utarbeidet "Tilstandsrapport", som i stor grad bygger på aktuell KOSTRA-statistikk. Vi har veiledet kommunene i utfylling av skjema for tjenesterapporteringen. Vi har også veiledet i forhold til bruk av riktig art og funksjon i KOSTRA regnskapet. Vi har avholdt en samling angående KOSTRA og AA-registeret i november 2004. Vi har besvart forespørsler om KOSTRA-statistikk fra kommunene.

Vi har hatt et godt samarbeid og god dialog med fagavdelingene, særlig utdannings- og familieavdelingen og sosial- og helseavdelingen. Vi har deltatt på interne møter og informert om KOSTRA, eks.: "Praktisk bruk av KOSTRA".

Fylkesmannen har deltatt i kommunenettverk for fornyelse og effektivisering, KS effektiviseringsnettverk. Fylkesmannen har vært aktivt inne i 2 av nettverkene på Sørlandet i 2004:

Skjønnsmidler

Sør 2, 8K (skole og pleie og omsorg) og Sør 3, Knutepunkt Sørlandet (skole). Fylkesmannen har deltatt på samlingene og utarbeidet utfordringsnotat til tjenestesamlingene.

Vi har invitert alle kommunene til skjønnsmøter. 13 av 15 kommuner deltok på ordfører/rådmannsnivå på skjønnsmøter for å gi en orientering om gjeldende utfordringer i kommunene. Restskjønn for 2004 ble fordelt i 2 runder, i mars og august. Vi fikk inn søknader på 63 prosjekter på ca 18 mill kroner. 4, 216 mill kroner ble fordelt i restskjønn for 2004. Vi har hatt fokus på lokalt omstillingsarbeid ved tildelingen.

I tillegg har vi brukt skjønnsmidlene aktivt i forhold til oppfølging av kommuner som er i en vanskelig økonomisk situasjon, for eks ROBEK-kommuner. Skjønn til ROBEK-kommunen har vært knyttet til forpliktende plan for omstilling og plan for rask utmelding av registeret. Videre har vi medvirket til omstilling og modernisering både i ROBEK-kommuner og generelt sett.

Skjønnsmidlene er et nyttig og effektivt bidrag til omstillings- og endringsarbeid i kommunene. Vi har lagt oversikt over fordelingene ut på vår hjemmeside under moderniserings- og omstillingsprosjekter.

Vi har samlet inn etterspurte opplysninger fra KRD om kommunale garantier til ESA for tidsrommet 2000 til 2003, i alt 21 garantivedtak.

Oppdraget er fullt ut gjennomført i henhold til krav.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov*63.1 Kommunalrett*

Det har i henhold til tildelingsbrevet for 2004 vært ført tilsyn med og søkt å legge til rette for utvikling av et levedyktig lokalt folkestyre under hensyntagen til rettssikkerhet for den enkelte og overordnede nasjonale mål med utgangspunkt i lokale forutsetninger ved forvaltning av bla. legalitetskontroll og klageordninger.

Antall saker etter § 59 i kommuneloven har vært relativt få også i 2004. De vanligste henvendelser fra publikum er fortsatt i saker som gjelder kommunale avgifter.

Fylkesmannen har truffet vedtak i 3 saker i 2004 etter kl. § 59 nr. 1. Kommunens vedtak ble opprettholdt i alle sakene. Videre har Fylkesmannen truffet vedtak i 3 saker etter kl. § 59 nr. 5. Kommunens vedtak ble opphevet i en sak. I de øvrige sakene hadde fylkesmannen ikke vesentlige merknader til kommunens avgjørelser.

Det er også i 2004 søkt opprettholdt kompetanse på kommunal selskapsorganisering, herunder reglene i kommuneloven om kommunale foretak og lov om kommunale selskaper. Det har vært få henvendelser fra kommunene i slike saker.

Oppdraget er fullt ut gjennomført i henhold til krav.

Resultatområde 64 Forvaltningsrett og offentlighetsloven i forhold til kommunene

Vi har ikke behandlet noen klagesaker etter offentlighetsloven eller forvaltningslovens bestemmelser om dokumentinnsyn i 2004.

Resultatområde 65 Kommunestruktur og interkommunalt samarbeid

Det har ikke vært fremmet noen sak om endring i kommuneinndeling i fylket i 2004.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Embetet har ved utøvelse av funksjonen som klageinstans etter plan- og bygningsloven lagt vekt på sammenhengen mellom plansaker og byggesaker. Også i 2004 har embetet prioritert klagesaker etter pbl. Det er arbeidet overtid i betydelig grad. Det er innkommet totalt 180 saker i 2004 (inkl. arealplanklagesaker). Vedtak er truffet i 196 saker. I 155 saker ble kommunens vedtak stadfestet helt eller delvis. Lengste behandlingstid fra mottak hos Fylkesmannen var ca. 24 uker. Gjennomsnittlig behandlingstid var 86 dager. Departementets resultatmål på under 3 mnd. er således oppnådd.

Antall uavgjorte saker ved årsskiftet 2004/2005 var 38. Fylkesmannen har innført retningslinjer for behandling av klagesaker etter pbl. Saker som gjelder nybygg av boliger og saker vedr. næringsvirksomhet er prioriterte. Fylkesmannen har behandlet saker hvor klagen var gitt oppsettende virkning i løpet av 6 uker etter mottakelsen, jf. fvl. § 42.

Fylkesmannen har gitt fortløpende informasjon om byggesaksreglene i plan- og bygningsloven, muntlig og skriftlig til kommunene og næringen/private. Det er etablert ulike samarbeidsforum mellom grupper av kommuner om behandling av saker etter de nye byggereglene og det foregår felles informasjonstiltak overfor næringen.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen har ikke mottatt noen saker etter oreigningsloven i 2004 (førsteinstans- vedtak).

66.4 Klager etter eierseksjonsloven

Det er ikke innkommet noen klagesaker vedr. ny eierseksjonslov i Aust-Agder i 2004.

Resultatområde 67 Innvandring

67.1 Statsborger-saker

Fylkesmannen har i 2004 mottatt 14 melding fra borgere som iht. lov om norsk riksborgerrett vil bli norske statsborgere. Det er gitt statsborgerrettsbevilling/attest av Fylkesmannen i 12 saker.

Resultatområde 70 – 89 Sosialdepartementet og helsedepartementet

Sosial- og helseavdelingen får oppdragsbrev fra Sosial- og helsedirektoratet for resultatområdene 71 – 78 og fra Statens helsetilsyn.

Helsetilsynet i Aust Agder sorterer i helsefaglige tilsynssaker faglig under helsedirektøren, og rapporterer til denne i egen årsrapport 20. januar og medisinalmelding 1.mars. I 2004 er også Fylkesmannens tilsynsvirksomhet og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven tillagt Statens Helsetilsyn, og rutineene for rapportering er identiske. Fylkesmannen forutsetter at disse rapporteringene er kjent for MOD når embetets samlede resultatoppnåelse innen helse- og sosialområdet vurderes.

Helsetilsyn

I Aust-Agder har vi registrert 47 avsluttede tilsynssaker etter helselovgivningen i 2004.

	<p>Av disse ble fire saker rettet mot helsepersonell oversendt Statens Helsetilsyn for vurdering av administrativ reaksjon. Ingen av de oversendte sakene førte til tap av autorisasjon. Tre fikk advarsel, mens den fjerde saken er stilt i bero inntil videre. To av sakene gjelder leger, en av dem sykepleier og den siste en hjelpepleier.</p> <p>En tilsynssak kan medføre flere vurderinger. 21 vurderinger ble rettet mot spesialisthelsetjenesten, herunder psykiatri (14), fødselshjelp og kvinnesykdommer (3), og barne- og ungdomspsykiatri (2). De øvrige 29 vurderingene retter seg mot tjenester i kommunene som allmenlegetjeneste(13) legevakt, sykehjem, hjemmebaserte tjenester, tannhelsetjeneste og andre. 20 av vurderingene retter seg mot system (virksomhet).</p> <p>I tillegg ble det behandlet 13 saker etter pasientrettighetsloven. 4 fikk helt eller delvis medhold i klagen.</p> <p>Slike klager kan gjelde retten til nødvendig helsehjelp, rett til valg av sykehus, rett til innsyn i journal og rett til individuell plan. Økningen i antall rettighetsklager kan tyde på at pasientene har blitt noe bedre orientert om klageadgangen.</p> <p>Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i Aust-Agder økte i 2004 til fem 1/2 måneder mot fjorårets fire måneder.</p>
<p><i>Klager etter sosiallovgivningen</i></p>	<p>Antall saker etter sosiallovgivningen var 110, en reduksjon på nærmere 40 %. Størst nedgang er det i antall klagesaker etter kap. 4. (Sosiale tjenester) I 2004 har fylkesmannen fokusert på saksbehandling både i tilsynsvirksomhet og kursvirksomhet, noe som kan ha bedret kommunenes saksbehandling. Reduserte kommunebudsjett med reduksjon i tjenestetilbudet har ikke betydd flere klagesaker. Vi har fremdeles en kort saksbehandlingstid, men ser at tiden fra klage fremmes til saken oversendes fylkesmannen i flere saker er lang. Dette er påpekt i flere avgjørelser.</p>
<p><i>Systemrevisjoner</i></p>	<p>Avdelingen gjennomførte 11 av 12 pålagte systemrevisjoner innen helsetjenesten i 2004, målkravet til systemrevisjoner er oppnådd innen sosialtjenesten. Målkravet for virksomhetstilsyn med rusinstitusjoner er ikke nådd, dette skyldes bl.a. manglende/sen informasjon om ett av tiltakene og uklarheter mht. tilsynsvirksomhet med disse institusjonene som følge av rusreformen. Det er gjennomført virksomhetstilsyn med 3 institusjoner for funksjonshemmede barn/unge etter en risiko- og sårbarhetsanalyse.</p>
	<p>Resultatområde 71 – Folkehelsearbeid</p>
	<p>Folkehelsearbeid er spesielt omtalt i kap. 2.2. Det er i tillegg egen rapportering til Sosial- og helsedirektoratet.</p>
<p><i>71.2 Smittevern</i></p>	<p>Ingen saker etter lov om smittevern er behandlet i 2004. Det er arrangert 2 smittevernkonferanser i 2004, en av disse for både kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Begge konferansene hadde god og bred deltakelse. Arrangementene var i samarbeid med Fylkesmannens beredskapsavdeling. Vi har nært samarbeid med hygienesykepleier på sykehuset, som har 50% stilling rettet mot veiledning i kommunene. 14 av 15 kommuner har formalisert og systematisk samarbeid med vedkommende. Arendal har egen hygienesykepleier. Alle kommuner og sykehjem har infeksjonskontrollprogram.</p>
<p><i>71.3 Miljørettet helsevern</i></p>	<p>Fylkesmannen har behandlet 5 saker innen miljørettet helsevern i 2004. En sak er gått til Sivilombudsmannen.</p>

71.5 Ernæring og fysisk aktivitet	<p>Gjennom prosjektet "Ungt entreprenørskap" er det etablert matnettverk for Agderfylkene. I prosjektet rettes fokus mot mat og matkultur i skolen, og elever og lærere tilbys kurs i bla matlaging og elevdrevne kantiner. Prosjektet "Tilrettelegging for økt fysisk aktivitet og rammer rundt skolemåltidet" har vært en viktig satsing dette året. Det er gjennomført en nettverkskonferanse for 6 pilotskoler høsten 2004. FYSAK –Aust Agder er blitt en realitet i 2004, og det samarbeides tett og målrettet med fylkeskommunen, kommunene, Idrettskretsen, Aust Agder Friluftsråd og HiA om tiltak som fremmer fysisk aktivitet for ulike målgrupper, særlig grupper som tradisjonelt ikke er aktive og barn og unge.</p>
71.6 Tobakk	<p>Aust Agder har utdannet røykesluttinstruktører også i 2004, og det har blitt arrangert flere røykesluttkurs.</p> <p>Fylkestinget vedtok at videregående skoler skulle være røykfrie fra 1. august 2004. Ressursgruppa for tobakksforebyggende arbeid inviterte til dialogkonferanse som forberedelse til dette. Endringer er gjennomført uten at vi har fått rapportert store problemer.</p> <p>I forbindelse med innføring av røykfrie serveringssteder, ble det arrangert dagskonferanse for kommunene i samarbeid mellom fylkesmannsembetene i Rogaland, Aust- og Vest Agder. Tema var informasjon om endringene i tobakksskadeloven § 6 og hvilke oppgaver og utfordringer kommunene kunne vente seg. Arbeidstilsynet orienterte om sin rolle som retter seg mot ansatte i bransjen.</p> <p>Fylkesmannen har behandlet 1 klagesak etter tobakkskadeloven, kommunens vedtak ble stadfestet. Det er også mange henvendelser fra media, og spørsmål knyttet til lovforståelse.</p>
71.7 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten	<p>Implementering av forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjeneste har vært tema på 2 samlinger for helsesøstre. 2 temadager for helsesøstre i videregående skole med tema internkontroll, kvalitet og psykisk helse/rus har også blitt avholdt. Fylkesmannen har initiert en omfattende PMT opplæring av helsesøstre i regi av Statens barnevern. Flere helsesøstre har fått en innføring i metoden, og det kan bli videre kompetanseheving på dette feltet også i 2005. Helsesøstre og førskolepersonell var sammen på dagskonferanse om TRAS, arrangert i samarbeid med Utdanning- og familieavdelingen. Helsesøstre har blitt tilgodesett med midler til videreutdanning etter både Opptappingsplanen for psykisk helse og Rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell</p>
71.8 Svangerskapsomsorgen	<p>Med bakgrunn i at så mange gravide røyker har HiA og fødeavdelingen via SHDir fått midler til prosjekt: "Røykeslutt for gravide", en studie som forhåpentligvis kan gi et bedre utgangspunkt for røykeslutttiltak i denne gruppen.</p>
71.9 Helsestjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger	<p>Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger var tema i landsomfattende tilsyn i 2004. 2 ble gjennomført (Birkenes og Arendal), og det ble ikke gitt noen avvik.</p>
71.14 Forebygging av uønsket svangerskap og abort	<p>Fylkesmannen søkte om sentrale midler til kompetanseheving. Søknaden blir behandlet i 2005. Helsestasjonene for ungdom driver systematisk holdningsskapende arbeid og direkte prevensjonsveiledning, det samme gjør skolehelsetjenesten i videregående skole.</p>

72.1 Kommunehelsetjenesten**Resultatområde 72 Somatikk og primærhelsetjeneste**

Egen rapportering sendes Statens helsetilsyn når det gjelder klagesaksbehandling. Antall saker gikk noe ned fra 2003. Aust Agder har 3 små kommuner med ledige fastlegehemler. Det offentlige legearbeidet dekkes av gjenværende leger eller leger fra nabokommune. Det har ikke reist saker i 2004 vedr.helsetjenestetilbudet til innsatte.

73.1 Tvunget psykisk helsevern**Resultatområde 73 Psykisk helse**

Det ble i 2004 behandlet 27 klager på tvangsmedisineringsvedtak, en liten stigning i forhold til fjoråret. Ingen klager er gitt medhold. Median saksbehandlingstid: 2 dager som er kravet.

73.6 Opptreppingsplan for psykisk helse

Alle kommuner har fått sine tilskudd uten avkortning. Utvidelse av planperioden til 2008 uten økning av den økonomiske rammen, har medført store utfordringer for kommunene i forhold til gjeldende psykiatriplaner. I 2004 har fokus særlig vært rettet mot brukervedvirkning og informasjon. Det er gitt boligtilsagn på samtlige 73 boliger, men det vil gå noe tid før alle boliger er ferdigstilte. Det er fremdeles et udekket behov for boliger, dette er meddelt Shdir. 5 av 15 kommuner har ikke søkt fra boligkvoten. Alle kommuner har nå opprettet en koordinerende enhet for rehabilitering og individuell plan der mennesker med psykiske lidelser er en av flere målgrupper.

Egen rapportering sendes Shdir på dette oppdraget.

74.1 Kvalitet i pleie- og omsorgstjenesten**Resultatområde 74 Pleie- og omsorgstjenester**

Fylkesmannen har prioritert arbeidet med fokus på bedre saksbehandling i kommunen.. Det er gjennomført 3 regionsamlinger og et 2 dagers kurs for over 100 deltakere fra kommunene. Det er gjennomført 2 systemrevisjoner med tema: "Saksbehandling ved tildeling av tjenester etter kapittel 4 i sosialtjenesteloven" og det er påpekt en del svikt, spesielt med hensyn på brukeres rettssikkerhet og klageadgang. Vi har samarbeidet med KS i Effektiviseringsnettverkene, bl.a med analyse av data og deltakelse i nettverkskonferanser.

Det er svært få unge i institusjon i Aust Agder. At det ikke har vært utvist særskilt aktivitet knyttet til denne gruppa, må sees i sammenheng med arbeidet med Individuell plan/habilitering. Fylkesmannen har deltatt i de samlinger Shdir. har arrangert sentralt og lokalt i forbindelse med kvalitetssatsingen og innføring av IPLOS.

74.4 Habilitering og rehabilitering

Det er etablert et eget forum for ansvarspersoner i de kommunale koordinerende enhetene for arbeid med individuell plan og rehabilitering. Disse kontaktpersonene informeres om endringer/nyheter via e-post. I tillegg har Fylkesmannen gjennomført kommunebesøk/regionmøter og råd og veiledning pr. telefon. Ved behandling av klage- og tilsynssaker, minner vi om individuell plan der det er relevant.

75.1 Lov om sosiale tjenester**Resultatområde 75 Sosialtjeneste**

Resultatkravet om behandling av klagesaker innen 3 mnd. er oppfylt. Under følger oversikt over saker fordelt på saksbehandlingstid i 2004(både sosiale tjenester og økonomisk sosialhjelp)

Fra mottak til ferdig behandling	<= 2 uker	< 2 mnd	< 3 mnd	< 4 mnd	Totalt
Antall saker	30	70	9	1	110

75.2 Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Det er gjennomført 4 systemrevisjoner, mottatt og registrert 192 meldinger og godkjent 4 innkomne vedtak. Fylkesmannen har avholdt dagsseminar for kommunene ang. nytt rundskriv og lovendringer.

75.4 Kompetanseutvikling i sosialtjenesten

Fylkesmannen følger opp praksisfeltet gjennom råd og veiledning overfor den enkelte sosialarbeider og sosialkontorene. Vi har deltatt på flere fagmøter på sosialkontor, og arrangert sosialledersamlinger høsten 2004. 3 faglige fora fremdeles er i virksomhet i kommunene. Kommunene er økonomisk stimulert til deltakelse i "Framtidsverksted for sosialtjenesten", samt at flere tverrfaglige kompetansetiltak der sosialtjenesten er deltakere, er gitt tilskudd via Rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell.

Det er arrangert konferanse om boligsosial arbeid i samarbeid med Husbankens regionkontor i Arendal, og dannet en regional arbeidsgruppe for implementering av handlingsplanen i kommunene. Ordfører og rådmenn er orientert om satsingen. Konferanse om KIS (kartleggingsverktøy i sosialtjenesten) er avholdt. Økonomisk rådgivning er ivaretatt ved råd og veiledning. Planlagt konferanse i samarbeid med Forbrukerkontoret ble utsatt til 2005. Det er foretatt en kartlegging av kommunenes sosialhjelpssatser og organisering av klagesaksbehandling.

75.6 Samordning av Aetat, trygde-etaten og sosial-tjenesten

Fylkesmannen var medarrangør for konferanse om "En ny velferdsordning", og gav en fyldig høringsuttalelse. NAV var tema på Fylkesmannens høstmøte for helse- og sosialpersonell. Fylkesmannen har vært representert i styringsgruppe for prøveprosjekt i Arendal.

75.7 Nedbygging av funksjonshemmede barrierer - Uttalelser til kommune / fylkesplaner

Det har ikke vært arbeidet særskilt med St.meld. 40 (2002 – 2003) Repr. fra avdelingen er med i fylkesmannens planforum, og koordinerer avdelingens innspill til planarbeid. Det er i 2004 gitt innsigelse i en utbyggingssak fra et folkehelseperspektiv. Saken er ikke avsluttet.

Resultatområde 76 Rusmiddelarbeid

76.1 Alkoholloven

Det er innvilget en statlig skjenkebevilling. For øvrig har fylkesmannen bidratt med råd og veiledning til kommunale saksbehandlere og ansatte i bransjen.

76.2 Rusmiddelarbeid

Arbeidet på rusfeltet har særlig vært rettet mot formidling av lovgivning omkring og konsekvenser av Rusreformen. Fylkesmannen har foretatt egen kartlegging av rusreformens konsekvenser for kommunene og brukerne. Det er gjennomført 3 systemrevisjoner som ledd i landsomfattende tilsyn med kommunale tjenester til rusmiddelmissbrukere.

"Rusreformen" samt "Rus og kjønn" var tema på fylkesmannens høstmøte 2004.

Resultatområde 77 Utvikling av tjenestene

77.1 Samarbeidet mellom 1. og 2. linjetjenesten

Sørlandet sykehus HF, Arendal, har i liten eller ingen grad overbelegg som skylder ferdigbehandlede utskrivningsklare pasienter. Problemet er snarere hvorvidt det blir foretatt en forsvarlig utskrivning, basert på at mottaksapparatet er tilgjengelig og tilstrekkelig på utskrivningstidspunktet, at hjelpemidler og legemidler følger med og/eller er skaffet til veie, at det foreligger individuell plan for de som har krav på det mv. Vi har også erfart problemer knyttet til kommunikasjon både omkring henvisning,

med manglende tilbakemeldinger til både pasient og lege, og vedrørende oppfølging av endringer i medikasjon der pasienten er avhengig av hjemmesykepleien for å ivareta sin behov. Samlokalisering av legevakta for 8 av kommunene med sykehusets akuttmottak har vært vellykket. Sykehuset har også tatt initiativ til samarbeid med kommunene omkring samkjøring av arbeidet med beredskapsplaner og individuell plan. For ytterligere informasjon vises til Medisinalmelding for 2004.

77.2 Individuell plan

Se Habilitering og rehabilitering

Midlene er fordelt til 12 av 15 kommuner. Som tidligere er ulike midler til kompetansetiltak koordinert slik at kommunene kan vurdere sine kompetansebehov helhetlig.

77.3 Rekrutteringsplan for helse- og sosialpersonell

Hovedtendensen er økt etterspørsel om midler til ulike videreutdanninger og avtakende etterspørsel etter midler til kvalifisering av ufaglærte. Fylket har en lav andel ufaglærte sammenlignet med andre fylker og landet. Fylkesmannen har i 2004 bevisst arbeidet for å få etablert kompetanseregioner og få fram interkommunale tiltak. Det er etablert et prosjekt for bedre samhandling mellom Sørlandet Sykehus HF og kommunene når det gjelder kompetanseheving, finansiert og styrt av Shdir, mens Fylkesmannen er deltaker i styringsgruppen. Sykehusets prosjektleder er koplet opp mot kommunene i regionmøter. I tildeling av midler har vi samarbeidet med "Flink med folk" i enkelte prosjekter, KS'prosjektleder har også deltatt i regionmøter vi har arrangert.

77.4 Sosial- og helsemessig beredskap

Status for arbeidet med beredskapsplaner på helseområdet følger av en kartlegging foretatt av Statens helsetilsyn juni 2003 og derpå følgende oppfølging. Denne viser at per 31.12.2004 har samtlige kommuner smittevernplaner. 5 kommuner har ikke planer for helsemessig og sosial beredskap. Sykehus og regionalt helseforetak har planer for sin helsemessige beredskap, men det mangler mye på planer for helsemateriell- og legemiddel-forsyning. Kommunenes arbeid med beredskapsplaner, og kvaliteten på dem, vil bli fulgt opp i 2005 i samarbeid med fylkesmannens beredskapsavdeling.

Resultatområde 78 Forvaltningssaker

For å hindre unødig forsinkelse, er SSHF gynekologisk. avd. Arendal og fylkesmannen blitt enig om at klager på avslag om svangerskapsavbrudd sendes direkte til klageinstansen. Abortnemndene er fulgt opp i henhold til oppdraget, likeså oversendelse av protokoller.

Fylkesmannen har ikke mottatt søknader om transplantasjon på personer under 18 år eller andre som mangler samtykkekompetanse.

Fylkesmannen har ikke fått til behandling saker vedr. fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt.

Det er behandlet 10 saker vedr. særfradrag i inntekten for særskilte sykdomsutgifter i 2004. Ingen har fått medhold. Det har vært relativt mange beklagelser i etterkant, så det er jobbet med vedtakenes ordlyd.

78.7 Førerkort

Behandling av førerkortsaker er en stor og arbeidskrevende oppgave. Totalt antall behandlede saker i 2004 var 443.

Grunnlag	Totalt antall saker	Inndragning av førerkort	Dispensasjons-saker		Andre saker	Praktisk kjøreprøve	Oversendt Shdir
			Innvilget	Avslag			
Tot.ant.saker	443	112	184	43	81	15	8

Av 43 vedtak om avslag på dispensasjonssøknader, ble 12 påklagd. Fire av disse ble omgjort etter ny vurdering av fylkesmannen. Åtte av sakene ble oversendt for avgjørelse i Sosial- og helsedirektoratet: En av dem har fått medhold, en har fått delvis medhold og fem har ikke fått medhold i sin klage (den siste er ikke avgjort per dags dato)

Fylkesmannen fikk melding om 1 mottak av pasientjournalarkiv like før nyttår som følges opp i 2005.

1 ambulanse og leilighetsambulanse er godkjent iht. forskrift.

Det er en økt interesse i kommunene for å ta imot fysioterapikandidater, det motsatte gjelder turnusleger.

Fordelingen av turnusleger er uforholdsmessig ressurskrevende når antall kandidater varierer vår og høst. Det er vanskelig å skaffe nok plasser, kommunene vegrer seg for pålegg når de ved neste fordeling blir stående uten kandidat. Generelt bedre legedekning i kommunehelsetjenesten gjør at flere kommuner ikke ønsker turnusleger.

Utbetaling av godtgjørelse til kontrollkomisjonens medlemmer er utført etter oppdraget. Det er foretatt en nyoppnevning av varaleder, samt at de øvrige medlemmene har fått en ajourføring av sin oppnevning med oppdaterte retningslinjer for godtgjørelse. Kommissjonens leder sender egen rapport om aktiviteter.

78.15 Kontrollkomisjonene for psykisk helsevern